
ȘCOALA NOASTRĂ

REVISTĂ PEDAGOGICĂ-CULTURALĂ

organ oficial al revizoratului școlar, al comitetului școlar
județean și al asociației învățătorilor din județul Sălaj.

Director: Ioan Mango.

Redactor: L. Ghergariu.

D-lui Ioan Mango, aceluia, care a fost, în cei mai grei ani de prefacere, sufletul învățământului primar din Sălaj și colaboratorului și succesorului său, D-lui D. Mărgineanu, închină acest număr, în numele învățătorimei sălăgene, ca semn de recunoștință și omagiu

„Școala Noastră“

LA PLECARE.

Amăsurat Înaltului Decret Regal No. 3630—1929 și art. 203 din legea pentru organizarea Ministerelor, am fost invitat în calitate de funcționar extern al Ministerului Instrucțiunii, să-mi reglez drepturile la pensiune pe ziua de 1 Ianuarie 1930. În urma acestor dispozițiuni, începând cu data amintită, am încetat de a mai conduce și gira oficiul Revizoratului școlar al jud. Sălaj, în fruntea căruia am avut norocul să stau 10 ani și 7 luni.

Nu pot însă pleca fără ca să-mi iau rămas bun dela toți aceia: autorități, corpul didactic, prieteni și cunoscuți, între cari am trăit și cu cari am muncit. Mă obligă la aceasta atâtea sentimente și amintiri, îndatoriri și legături sufletești și sociale, formate în cursul timpului, față de cari nu pot și nu vreau să fiu ingrat.

Acum la plecare, când ies din viață publică și mai cu seamă din mijlocul preocupărilor școlare, este cu neputință, ca sufletul meu să nu se mai întoarcă încă odată asupra trecutului celor 11 ani, poate cei mai grei din viața mea, ca să arunce cea din urmă reprivire, întocmai ca și călătorul ajuns în vârful unui munte, după un drum greu și obositor. Găsesc necesară aceasta reprivire și pentru motivul de a reaminti unele momente mai importante și a pune în adevărată lumină împrejurări și fapte necunoscute ori greșit interpretate, nu pentru cei de ieri, cari le-au trăit, ci mai cu seamă pentru cei de azi și mâine, ca să știe și ei, că Unirea cea mare a neamului n'a adus numai bucurii și onoruri, ci mai cu seamă îndatoriri și răspunderi mari.

* * *

Slujba de revizor școlar al acestui județ, în care am fost recomandat și numit fără ca să o fi solicitat

eu, am primit-o după multe meditații și zbuciumări sufletești, mai mult din considerare și respect față de aceia, cari și-au pus încrederea în mine, fiindcă îmi dădeam bine seama de multe îndatoriri și greutăți cu care este împreună. Am primit-o și am intrat în ea, deplin conștient de importanța ei, ca și preotul bun în altar, cu frica și cu cutremurul evlaviei în sufletul încălzit de idealism și de dorul de a mă face folositor școlii și neamului, în era nouă a împlinirii visului.

Abia după ce am preluat serviciul și am început a mă adânci în studierea și deslegarea problemelor școlii noi, am început a experia, că această carieră este cu mult mai spinoasă și ingrătă de cum mi-o închipuisem eu. Dacă am putut răzbi până la sfârșit prin multe obstacole, am să mulțumesc sentimentului de datorie și idealismului, care m'au călăuzit și întărit. Altcum poate luam și eu altă direcțiune.

Greutățile de cari m'am lovit erau urmările războiului, care a schimbat cu totul moralul și mentalitatea sobră de altădată a celor mai mulți oameni. De atunci deja începeau să iasă la iveală egoismul, materialismul și superficialitatea, idoli, cărcra tot mai mult și mai mulți începeau să se închine.

Pe când în alte părți totul era în ordine, aici la preluarea serviciului, în ziua de 30 Maiu 1919, însoțit fiind de simpaticul secretar de atunci al Prefecturii, d. Iuliu Vaida, lipseau chiar și cele mai elementare condițiuni de funcționare. Localul revizoratului școlar, care servise la diferite scopuri militare, era devastat și se afla într'o stare deplorabilă. Biroul plasat în localul actualului gimnaziu de fete, cu archiva resfirată în ambele localuri. Personalul lipsea cu desăvârșire. Cel vechiu denegase jurământul, nou nu se putea angaja, deoarece necesitatea făcea, ca oamenii să-și poată plasa munca în servicii mai avantajoase. Luni de zile, am muncit aproape numai singur, în cele mai grele timpuri.

În aceeași situație se afla și învățământul. În multe comune nu exista școală românească, ori nu putea

funcționa din cauza lipsei de învățători, dintre cari unii și-au pierdut viața în războiu, iar alții își părăsiseră cariera și ocupau alte funcțiuni. În altele localuri școlare lipseau ori erau devastate de săteni în timpul revoluției și de armatele cari s'au pripășit în ele, schimbându-li-se cu totul destinația. Așa spre ex., școala din Mirșid servise de grajd pentru cai. Totul lipsea și trebuia îndreptat și refăcut din.

Terminate lucrările pregătitoare, mi-am concentrat toată puterea de muncă asupra problemelor mari școlare, ca introducerea învățământului românesc în comunele curat românești și mixte în cari înainte nu era, cômplectarea și înmulțirea posturilor asigurarea și mai târziu construirea localurilor școlare, pregătirea și întărirea prestigiului corpului didactic, fixași începerea activității culturale, îmbunătățirea frecvenței, înființarea bibliotecilor școlare etc. etc.

În toată activitatea mea, am procedat cu sufletul curat, aproape impersonal, fără patimă și rea intenție, condus exclusiv numai de ideea propășirii învățământului. Credincios acestui principiu m'am năzuit să dau tuturor tot ce li se cuvine în cadrele dreptății. Am remarcat și scos în evidență munca și vrednicia fiecărui, am îndemnat și încurajat la muncă prin instrucțiuni și sfaturi și am aplicat fără șovăire sancțiuni față de cei neglijenți și dârzi. Rezultatele sunt evidente și-au fost remarcate de oamenii competenți. Avem un corp didactic conștiu și disciplinat, care el însuși începe a reacționa față de aceia, puțini la număr din sinul său, cari își uită de sine. Și bine face!

Cum chestiunile de soluționat erau atât de complexe, variate și totdeauna urgente, nu avem adeseori posibilitatea și nici timpul fizic de a le aprofunda deajuns, deci se poate, că în focul muncii am făcut greșeli ori poate chiar și nedreptăți. Mă mângăie faptul, că am procedat totdeauna cu cele mai bune și curate intențiuni.

Trebue să remarc, că deși am făcut tot ce se putea în interesul tuturor, era cu neputință să se sa-

tisfacă toate cererile și dorințele și să se aline toate durerile și nedreptățile unui mileniu.

În rezolvirea problemelor mai importante am ținut să cointeresez la muncă comună pe toți factorii școlari din județ fără nici o deosebire. Eram doar cu toții apostolii aceluiaș ideal al școlii românești. Cultivarea armoniei fără care nu poate fi muncă solidară și traianică, am avut-o pururea în vedere și am adus pentru ea chiar și jertfe.

Constat cu recunoștință, că dacă în urma muncii mele se văd rezultate, este a se mulțumi și împrejurrării, că am fost sprijinit de către toți conducătorii vieții noastre publice din județ, secondat de personalul Revizoratului școlar și de control și ascultat de întreg corpul didactic, care m'a înțeles și urmat. Parcă îi văd și acum pe Domnii Dr. Gheorghe Pop, prefectul de atunci și actualul senator, Dr Oct. Felecan, regretatul subprefect Dr. Iuliu Pop, I. Deleu, primarul Șimleului etc., cu câtă dragoste și bucurie m'au primit și încunjurat la începutul carierii și pe cei 2—3 învățători, cari n'au pregetat să-mi dea o mână de ajutor.

* * *

Este evident, că tot ce s'a realizat în județul nostru pe terenul școlar în cursul timpului dela Unire încoace, este rezultatul unei munci asidue de ani îndelungați. Acest rezultat numai prin o muncă stăruitoare și armonioasă se va putea susține și desăvârși în viitor. Se impune deci actualilor conducători ai învățământului primar din județ, concentrarea și punerea în acțiune, supravegherea și direcționarea tuturor forțelor cu tact și iubire și cu o severitate binevoitoare, ținută care trebuie să fie onorată din partea membrilor corpului didactic cu înțelegerea și ascultarea cuvenită, putând fi liniștiți, că actualul meu urmaș, care mi-a fost cel mai bun colaborator, se va strădui să urmeze tradițiile moștenite și să muncească în cea mai deplină frăție și armonie cu mai marii și subalternii săi, fiind în drept, ca dela cei din urmă să ceară ascultare. Să nu se lase amăgiți nici unii nici

alții de pasiuni și aparințe înșelătoare, împrejurări, cari pot nimici, dar nu crea.

Pentru întărirea prestigiului său, corpul didactic să se afirme prin ținută demnă și să muncească mereu cu tragere de inimă și dragoste, având pururea înaintea ochilor axioma: prin tine însuți. Să-și iubească și să urmeze prietenii și binevoitorii adevărați, și să se ferească de profeții mincinoși.

Eu, acum la plecare, implorând darul Provedinței asupra școlii și dascălmei sălăjene, mulțumesc tuturor pentru toate, și îi rog să-mi păstreze și pe mai departe aceleași bune sentimente și amintiri, pe care le duc și eu în suflet, ca buni tovarăși din timpul celor 11 ani.

Faptul, că plec din serviciu, nici pe departe nu însemnează că am rupt orice contact cu școala. Din contră, voi cultiva și în viitor legăturile vechi, tot cu aceiași dragoste ca și în trecut.

Rămas bun!

I. Mango.

IOAN MANGO.

(NOTE BIOGRAFICE.)

În cadrele unei serbări înălțătoare, învățătorimea din Sălaj și-a luat rămas bun de la șeful ei, Ioan Mango, care a condus-o 10 ani de zile, în vremurile cele mai grele de prefaceri și consolidare. S'a liniștit acum toți serbărilor, a trecut ecoul osanalelor ce i-s'au adus. De aceea azi, când suntem mai liniștiți, când avem răgazul necesar și calmul trebuincios pentru a judeca activitatea unui om, să încercăm să schițăm aci câteva note din viața d-lui Ioan Mango. Faptele cuiva ne apar mai importante și mai mărețe, dacă le judecăm prin prizma împrejurărilor în cari s'au produs.

Ioan Mango s'a născut în comuna Fildul de sus, județul Cluj, la 19 Ianuarie 1876 din părinți săraci. Școala primară a absolvit-o la școala confesională din Fildul de sus și la școala de stat ungurească din Huedin. Terminând cursurile primare s'a înscris la gimnaziul din Șimlelul-Silvaniei, de unde a trecut la Blaj, unde a terminat gimnaziul.

Elev bun, dar sărac, n'a avut puțința să urmeze mai departe liceul. De aceea după terminarea gimnaziului s'a înscris la școala normală gr. cat. din Blaj, numită pe atunci »preparandie« și care avea 3 cursuri. În anul 1894 absolvă școala normală cu nota generală: »Eminenție«.

Elev bun și sângurios a fost iubit tot timpul școlari-tății de profesori, cari i-au asigurat și mici favoruri. Așa între altele ca elev al școalelor din Blaj, d-l Ioan Mango a beneficiat de tradiționalul »țipău«, care a asigurat pâinea de toate zilele și existența multor elevi săraci ai școalelor din Blaj, azi ajunși în posturi de conducere în această țară.

Erau alte împrejurări de viață în urmă cu 30—40 de ani. Soarta școalei românești era vitregă. Învățătorul trebuia să lupte cu mizeria nu numai ca om, ci și ca dascăl. Cei mai în vârstă își aduc aminte de felul cum funcționa biata școală românească și câte mizerii trebuia să îndure învățătorul ei.

În vremurile grele de atunci a intrat în școală d-l Ioan

Mango. Om tânăr, însă plin de idealism și dornic de a aduce ceva folos neamului său, a ocupat postul de învățător suplinitor la școala gr. cat. din Molosig, azi Brăișor, din județul Cluj. Aici a stat tot anul școlar 1894/1895, conducând cele 4 clase ale școlii primare. Intre elevii acestei școlii a avut și pe d-l Gr. Capătă, azi profesor la șc. normală din Făgăraș, bine cunoscut și cititorilor revistei noastre a cărei redactor a fost și colaborator mai este și azi.

După obiceiul de atunci fiecare învățător, după absolvirea școlii normale, trebuia să facă un an de praxă, pentru ca pe urmă să poată da examenul de capacitate și să fie titular.

Anul servit la Molosig i-a servit d-lui I. Mango ca an de praxă. La finea anului școlar, în sesiunea Iunie 1895, la Blaj, a dat examenul de capacitate, numit pe atunci de »cvalificațiune«, obținând mențiunea: »cu laudă«. E interesant să menționăm aci ca un amănunt, că la acest examen, — prezidat de inspectorul școlar Havas Gyula, evreu maghiarizat, — s'au prezentat 43 de candidați, dintre cari au fost declarați »cvalificați« numai 19 candidați.

În toamna anului școlar 1895/96 d-l Ioan Mango e numit învățător titular la școala gr. cat. din Mărgău. La această școală a funcționat fără întrerupere până în Maiu 1919, când a fost numit revizor școlar al jud. Sălaj.

Activitatea dascălească a d-lui Ioan Mango a fost dintre cele mai rodnice și bine apreciate. Om înzestrat cu voință de fier, bine pregătit pentru misiunea grea care-l aștepta, înzestrat cu alese calități sufletești, a știut să se impună și să se facă iubit și de elevi și de popor și de superiori.

Școala din Mărgău a găsit-o la preluare într'o situație jalnică. Localul școlar era neglijat, mobilierul slab și primitiv, materialul didactic neexistent, geamurile simple etc. Lipseau la școală chiar și cele mai indispensabile apartinențe. Curtea și grădina erau pustii și neîngrădite. Ele serveau ca trecătoare pentru populație și pășune pentru vite.

Ne închipuim ce spectacol putea învia o astfel de școală pentru un om tânăr și plin cu principii ideale de pedagogie. Dar d-l I. Mango nu s'a clătinat nici un moment. A avut

tăria convingerii că o muncă asiduă trebuie să dea rezultate. Și a biruit.

În cea mai bună înțelegere cu preoții din comună : Aurel Urzica și urmașul acestuia Romul Ramonțian, amândoi mari sprijinitori și apărători ai școlii, d-l Ioan Mango a făcut toate eforturile pentru a face din școala în fruntea căreia se găsea, o școală model. A reparat localul, a făcut în curte fântână, apartinențele necesare, a îngrădit curtea și grădina, a sădit în grădină și în curte pomi. Toate acestea le-a făcut numai cu ajutorul sătenilor. Și nu era acesta un lucru ușor mai ales într'o comună cu oameni nevoiași și în vremuri când pretențiunile față de școala românească erau exagerate, mai cu seamă după legea lui Apponyi din 1907.

Și munca d-lui I. Mango a dat roade, Glasul său de apostol al culturii românești n'a fost glasul celui ce sună'n pustie, ci a fost glasul de chemare a celor năpăstuiți, cari au venit să se hrănească din învățăturile pe cari apostolul lor le sămăna.

În anul școlar 1895/96 școala din Mărgău funcționa cu 4 clase având un singur învățător. După abia un an numărul elevilor a crescut așa de tare, încât a fost nevoie de un al doilea învățător. Postul al II-lea s'a înființat cu începerea anului școlar 1896/97. Clasele s'au complectat la 6, cu o frecvență de 120--130 elevi din 140--150 obligați de a frecventa cursurile. Aceasta frecvență e cea mai bună dovadă a muncii depusă de d-l I. Mango. La învățătorul bun și harnic trag și elevii, iar părinții nu-i mai rețin dela școală.

Munca depusă în școală i-a fost apreciată nu numai de elevii, cari și azi îi sunt recunoscători și de sătenii, cari îl respectau, ci și de forurile superioare. Inspectorul școlar arhidiecezan, decedatul canonic Dr. Victor Szmigelszki, care a participat la un examen al elevilor d-lui I. Mango, i-a exprimat prin Consistorul gr. cat. din Blaj »recunoștință pentru rezultatul frumos«. Iar cu o ocaziune Gheorghe Munteanu, fostul director al școlii normale din Blaj, și canonic, i-a scris următoarele: »Te felicit că prin energia voinței și prin pătrunderea lucrurilor ți-ai câștigat autoritatea de lipsă înaintea muntenilor de sub Vlădeasa. Înainte cu D-zeu. Fii și mai departe model la toți«.

Dar activitatea d-lui I. Mango nu s'a restrâns între pereții școlii. El a luat parte activă și la mișcările culturale și naționale din regiunea unde profesa. A fost membru activ și pe urmă președinte al desp. Morlaca a Reuniunii înv. gr. cat. din Arhidieceza gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș. A colaborat la revista »Foaia școlastică« din Blaj. Pentru 2 lucrări a fost premiat de amintita reuniune. A ținut mai multe conferințe în cadrele reuniunii înv., cum și în cadrele »Astreii«. Și toată activitatea aceasta a desfășurat-o atunci, când nu era silit de lege să o facă, cum sunt siliți învățătorii de azi.

Împreună cu d-l Iacob Boieriu a înființat societatea pe acții »Zorile«, pe care a condus-o singur din 1914—1919.

D-l I. Mango nu s'a mulțumit numai cu cunoștințele câștigate în școală. Pentru întregirea lor a luat parte în anul 1901 la un curs de pomărit în Cluj, iar în 1905 la altul de economie în Iászberény. În afară de aceasta a citit mult și și-a câștigat o frumoasă bibliotecă. Toate aceste l-au făcut un fruntaș între învățătorii din Ardeal.

Pentru activitatea lui bogată, pentru ținuta-i corectă și demnă, pentru reputația pe care și-a câștigat-o prin munca cinstită, a trebuit să primească recompensă.

Și vremea recompensei a sosit.

Între cei 10 învățători recomandați de către Consistorul din Blaj în atențiunea Rezortului Instrucțiunii de pe lângă Consiliul Dirigent, a fost și d-l I. Mango. Poate în baza acestei recomandări a fost numit cu ord. No. 2893 din 16 Apr. 1919 revizor școlar al jud. Sălaj.

Numirea lui în fruntea învățământului primar din acest județ nu a fost privită cu ochi buni de către cei localnici. Vremea însă a dovedit că șefia d-lui Ioan Mango a fost o binefacere pentru învățământul primar din Sălaj. Om, drept, cumpănit și cu vederi largi, bun pedagog și admirabil coleg, a știut să se impună învățătorimei din Sălaj și să câștige unanime simpatii în toate păturile societății sălăjene.

Ce a făcut ca revizor? Munca lui s'a desfășurat sub ochii noștrii și fiecare o poate aprecia. Vom aminti aci că pentru activitatea sa bogată a fost decorat în 1923 cu ordinul »Coroana României în grad de cavaler« și în 1926 cu medalia »Răsplata muncii pentru construcții școlare cl. I«, iar Comi-

tetul administrativ al jud. Sălaj i-a exprimat recunoștință în ședința din 14 Iulie și 8 Dec. 1921.

După aproape 11 ani de muncă în județul nostru, a fost trecut pe ziua de 1 Ian. 1930, în baza Legii pentru reorganizarea Ministerului Instr., la pensie.

Din prilejul acesta revista »Școala Noastră« îi închină acest număr festiv, iar învățătorimea din Sălaj l-a sărbătorit în cadrul unor frumoase festivități și l-a decorat cu o medalie comemorativă.

Bărbații noștrii conducători de obicei sunt sărbătoriți la venirea lor în slujbă. La plecarea lor se lapadă fiecare de ei. D-l Ioan Mango a fost primit la venire cu răceală, chiar cu dușmănie, iar la plecare i-s'au făcut manifestații de simpatie, nu numai de învățătorime, ci de toți intelectualii din Sălaj, cum nu i-s'au făcut încă nimănui în acest oraș.

A fost aceasta o răsplată a muncii mai grăitoare și o recunoaștere a unei activități bune, mai puternică decât ori câte decorații și recunoștinți oficiale.

BCU Cluj / Central University Lib. L. Ghergariu.

Sărbătorirea d. revizor Ioan Mango.

D-l Ioan Mango, cel dintâiu revizor școlar român din jud. Sălaj, a fost trecut la pensie pe ziua de 1 Ianuarie 1930.

La aparență faptul e banal și lipsit de importanță. S'a aplicat doar legea, ar putea observa cineva, care nu cunoaște îndeajuns împrejurările locale ala Românilor sălăjeni.

Cei ce-au trăit însă împreună cu d. Ioan Mango primul deceniu al României întregite — deceniu desigur interesant, plin de vrajă și emoții, dar și de grele răspuneri și serioase încercări sub raport național... știm mai mult decât atât. Noi cunoaștem pe lângă neobosita și fructuoasa activitate a d-lui revizor Ioan Mango și însemnătatea ei deosebită, despre care dacă vorbim și'n acest loc, mărturisim și accentuăm, că nu o facem nicidecum pentru măgulirea sărbătoritului, ci pentru fixarea unui adevăr istoric. Pentru că dacă se admite că și'n zilele noastre se face istorie, apoi d. Ioan Mango a scris pagini neperitoare nu numai în istoria învățământului, ci și în aceea a României în general din această patrie mai restrânsă, care e frumoasa noastră țară a Sălajului. Aș merge și mai departe; numele d-lui Ioan Mango trebuie să treacă în galeria tuturor dascălilor mari din întreaga Țară Românească. Nu numai numele autorilor de vorbe frumoase sau ale acelor cu condeie magice, ci și pe acelea ale înfătuitorilor și ale creatorilor trebuie trecute la nemurire. Ei bine, d. Ioan Mango a fost un creator și realizator de primul rang: poate servi de model tuturor urmașilor săi până bine departe în viitor.

Dotat cu o doză nesecată de bun simț și cu o judecată sănătoasă totdeauna susținută și stăpânită, d. Ioan Mango a făcut în timpul revizoratului d-sale de zece ani cu mult mai mult pentru județul Sălaj, decât toți parlamentarii și demnitarii politici din timpul tuturor legislațiilor și guvernărilor trecute. Și nu exagerăm.

Ce a făcut politicianismul? A distrus și puținul bun ce mai rămăsese în urma războiului și revoluției din 1918. Metodice, înțelese parcă, toate partidele au semănat ură și dis-

cordie între fiii aceleiași națiuni, slăbind și denigrând prestigiul autorităților și implicit și al Statului. Cântecul acesta funebru se potrivește din nefericire și pentru județul Sălaj. Astfel d. Ioan Mango trebuind să organizeze și să reorganizeze învățământul primar din județul în fruntea căruia se găsea ca revizor școlar, avea să lupte nu numai contra multiplelor greutăți, unele mai vitrege decât altele, care proveniseră în mod fatal dela vechiul regim dispărut, ci și contra roadelor nefaste ale politicianismului pomenit, care în loc să ajute evoluția lucrurilor în sens armonios, util, — deci bine chibzuit, — câteodată punea piedici chiar cu răutate conștientă, numai ca să salveze meschine interese de partid. Și, în acest rol delicat, d. I. Mango s'a dovedit a fi un adevărat și foarte abil diplomat, precum și un excelent cărmaci. Rând pe rând a învins toate dificultățile inerente vremurilor și a contrabalansat și amestecul politicei rău înțelese în învățământ, salvând și ridicând prin aceasta nu numai interesele vitale ale școlii, ci și prestigiul și demnitatea învățătorilor subordonați lui. Nu prin Machiaverlicuri sau cochetării politice demne de suflete mici și din păcate încă foarte la modă, ci prin personalitatea sa puternică, prin grija continuă și serioasă ce o purta școlii și prin superioritatea sa de om ales între atâția oameni fără de omenie... s'a impus și a biruit Ioan Mango. Corect, obiectiv, sever, dar părinte bun și prieten sincer la nevoie, Ioan Mango nu numai că nu s'a pervertit în aceste timpuri atât de prielnice corupției, ci devotându-se și consacându-se cu totul învățământului, a făcut operă pozitivă și durabilă. Grație acestei opere, învățătorii vechi alături de cei tineri și «moderni», ardeleni alături de regăteni, ortodocși alături de cei greco-catolici, români alături de minoritari, toți-toți trăiesc în armonie și bunăînțelegere. El, Ioan Mango, a fost acela, care le-a temperat impulsunile și ambițiile deșarte precum și pornirile refractare și discordante și tot el le-a trezit și conștiința și sentimentul datoriei, precum și iubirea față de cariera lor spinoasă, dar nobilă și înălțătoare, în orice caz totdeauna reconfortantă pentru suflet.

Se bucura de bucuriile învățătorilor săi și suferia cu ei împreună. Le cunoștea durerile și necazurile și le înțelegea nemulțumirile și plângerile lor juste. Intocmai ca celebrul scriitor francez, Honoré de Balzac, care atât de mult se

identificase cu viața penibilă a fictivului său personaj, Eugenia Grandet, încât adeseori se trezea din somn speriat și cu gândul la soarta nefericită a acestei sărmame copile, care deși în casa bogată și plină de belșug a tatălui său, avea totuși să cunoască cea mai neagră și mai nejustificată mizerie.

La fel și Ioan Mango. Dupăce se frământa în decursul zilei în biroul său — câteodată până seara târziu — cu primirea părților, cu soluționarea atâtor dispoziții și ordine contradictorii, pleca abătut și îngrijorat spre casă, unde căuta eșirea și salvarea după împrejurare, trezindu-se a doua zi cu gândul la cutare școală dărăpănată, la cutare învățător certat cu notarul sau cu preotul satului, la inspecțiile ce avea să facă, la nenumăratele tablouri statistice reclamate de Minister, etc. etc. Și Ioan Mango și-a făcut totdeauna datoria și spre mulțumirea celor de sus și spre împăcarea celor de jos. Dacă s'a întâmplat să greșescă, e posibil. Cert e însă, că I. Mango n'a cunoscut nici reauacredință, nici dușmănia față de nimeni și în nici un caz. Politica lui? Cea adevărată: intransigentă și totuși loială, națională fără să fie șovinistă și peste tot desinteresată. Înainte de toate țara și neamul și numai pe urmă individul sau colectivitatea. Dintr'o minte sănătoasă și complect echilibrată nu putea să iasă altă concepție, nici alt program. Pentru acestea și alte multe calități și merite personale, învățătorimea sălăjană, spre onoarea ei, a ținut să sărbătoreze trecerea la pensie a d-lui revizor Ioan Mango, printr'o splendidă manifestare de iubire și de recunoștință, din care se desprinde și o înaltă lecție morală.

Serbarea.

Ziua de 22 Februarie 1930, va rămâne vie încă multă vreme nu numai în memoria învățătorilor sălăjeni ci și în cea a tuturor participanților și a zălăuanilor în general. Nu s'a pomenit — spun cei autorizați — ca în orașul Zălau să-se fi sărbătorit încă cineva într'un mod atât de deosebit, cu atâta căldură și sinceritate, cum a fost sărbătorit vrednicul revizor Ion Mango.

Din toate unghiurile județului Sălaj, învățătorii s'au prezentat la apelul Asociației lor, impunător și aproape în număr complect. Simțea parcă fiecare nevoia ca prin prezența sa să-și exprime recunoștința, iubirea și regretul des-

părțirii față de acel șef respectabil, care niciodată și în niciun chip nu le-a rămas cu nimic dator. Momentul era solemn.

Fetele lor — dela cei mai tineri până la cei mai bătrâni — exprimau emoții ce nu se puteau tăinui.

Intr'o astfel de atmosferă mișcătoare deschide ședința festivă la ora 4 p. m. președintele Asociației învățătorilor sălăjeni, d. Simion Oros. Sala cea mare a Prefecturii s'a dovedit a fi de data aceasta neîncăpătoare. Ministerul Instrucțiunii este reprezentat prin d-l inspector Pompiliu Dan, județul prin d-l prefect Dr. A. Aciu, iar armata, prin d-l Lt. colonel Florescu. Deasemenea sunt reprezentate școlile secundare, bisericile, justiția precum și toate serviciile administrației centrale.

Dupăce d-l președinte S. Oros, arată hotărîrea Asociației de a sărbători meritele incontestabile ale d-l revizor Ion Mango cu ocazia trecerii d-sale la pensie, roagă pe domnii învățători Nicolae Chirvai, Paul Miclea și Traian Tămaș să invite pe sărbătorit la solemnitatea aranjată în onoarea d-sale.

La intrarea d-lui Ion Mango, toată asistența se ridică ovaționând și manifestând călduros în cinstea sărbătoritului.

Ședința suspendată pe câteva minute se redeschide cu un cor ocazional executat de elevii Școlii Normale sub conducerea d-lui prof. Simu.

Decorația.

Apoi iea cuvânt din noul d-l președinte S. Oros, care detailând rezultatele muncii neobosite, muncă săvârșită cu atâta pricepere și competență de d-l revizor I. Mango, așează pe pieptul serbătoritului în semn de recunoștință și nețărmită dragoste din partea și în numele învățătorimii sălăjene o frumoasă medalie de aur, în timp ce învățătorii numai încețază din urale și «trăiască»

D-l Prefect Dr. A. Aciu vorbește nu numai ca prefect, deci în numele județului, ci și ca președinte al Comitetului școlar central județean. În aceste calități d-l prefect Aciu exprimă omagii de recunoștință pentru fructuoasă activitate depusă pe terenul învățământului de d-l revizor I. Mango, iar ca prieten din copilărie evocă câteva amintiri, feliicită pe serbătorit de succesul obținut și de iubirea și recunoștința cea mai supremă de care se bucură, cea, care vine din partea supușilor față de superior. Pe învățători îi roagă să iea

pildă de muncă conștiincioasă și devotată exclusiv școlii, iar pe urmașul serbătoritului, pe d-l rev. D. Mărgineanu îl roagă să meargă pe calea desemnată de predecesorul său.

Acum, după ce elevii Școlii Normale execută un alt cor, iea cuvântul d-l inspector școlar P. Dan, care relevând greutățile și obstacolele biruite de tenacitatea și perseveranța d-lui revizor Mango, afirmă că nicăiri, în nici un județ din Ardeal nu s'a depus o muncă atât de înțeleaptă și atât de rodnică. Drept aceea exprimă serbătoritului recunoștință și mulțumită în numele Ministerului Cultelor și Instrucțiunii publice. D. C. Pop vorbește despre sprijinul efectiv al d-lui revizor I. Mango, pe care d-sa l-a acordat Școlii Normale în timpurile critice din 1929.

O entuziastă cuvântare rostește apoi d-l revizor D. Mărgineanu. D-sa exprimă recunoștința și mulțumită în numele personalului administrativ al Revizoratului Școlar, arătând că plecarea d-lui revizor I. Mango lasă un mare gol în urma lui, și că sarcina plină de răspunderi ce-i revine îi trezește fiori și emoție, dar și dorința de a fi la înălțimea serbătoritului. În cele din urmă iea angajament în numele învățătorimii, de a păstra amintire d-lui rev. I. Mango cu respect și sfințenie.

Acum elevii Școlii Normale execută un nou cor ocazional.

După aceasta, d-ra Eugenia Barboloviciu, învățătoare în Bobota, recitează cu o interpretare desăvârșită poezia «Dascălul» de Soricu.

Deasemenea d-l Teodor Crețu, învățător în Hereclean, recitează poezia «Isus» de P. Cerna. Recitarea bine simțită, a fost pe deplin reușită.

Pentru deosebita onoare și manifestația de iubire ce i-se face, mulțumește adânc mișcat tuturor oratorilor precum și întregii asistențe d-l revizor I. Mango. Domnia-sa, după ce arată calea spinoasă ce a parcurs-o, vorbește de sprijinul avut din partea colaboratorilor săi harnici, fără de ajutorul cărora izbânda n'ar fi fost posibilă. Apoi, în cuvinte emoționante mulțumește și iea bun rămas dela toți membrii corpului didactic, dela autorități și prieteni, de cari dacă se desparte oficial, îi asigură că nu se desparte și sufletește.

Dimpotrivă. Ii asigură pe toți că le va păstra cea mai

bună amintire și'n viitor, rugându-i totodată să acorde acelaș sprijin, bunăvoință și colaborare sinceră și vrednicului său urmaș, d-lui rev. D. Mărgineanu, precum și deplina înțelegere, de care dânsul s'a bucurat totdeauna. Iar ca încheiere, serbătoritul spune: «N'am rupt orice contact cu școala.»

După acestea, ședința festivă ia sfârșit.

Banchetul.

Seara la ora 9 s'a servit în sala Teatrului orașenesc o masă comună cu peste 400 de tacâmuri.

Aci cel dintâi iea cuvântul d-l Lt. colonel Florescu care toastează în sănătatea M. S. Regele Mihai I. apoi pentru Regență și întreaga dinastie.

Pe urmă vorbește în sănătatea serbătoritului d-l prefect Dr. A. Aciu.

Foarte mult a plăcut apoi cuvântarea d-lui inspector-scolar general, Traian Șuteu, care reproducând scene din vieța comună colegială, arată modestia și alesele calități ale d-lui revizor Mango.

În numele Ministerului Instrucțiunii și a autorităților școlare mulțumește călduros pentru rodnică activitate desfășurată în învățământ de distinsul serbătorit, pentru care îl felicită și oficial, dar și amical, ca un vechiu și bun prieten.

Apoi mai iau cuvântul și închină în sănătatea d-lui rev. I. Mango, părintele protopop R. Roșca în numele clerului ortodox, prof. Gh. Matieșanu în numele Asociației profesorilor secundari, învățător Ion Cleja, în numele învățătorilor sălăjeni etc.

Tuturor le răspunde în cele din urmă cu obișnuita-i francheță, cu bună dispoziție și seninătatea-i caracteristică simpaticul serbătorit, d-l rev. I. Mango.

După acestea lumea se ridică și încinge o horă dintre cele mai frumoase și mai pitorești. Voia bună a ținut apoi până a doua zi, când cheful și jocul a continuat încă...

Iată o manifestare de iubire și recunoștință dintre cele mai impunătoare. Un întreg județ a serbătorit un singur om. Pentru ce? Pentru onestitatea sa și pentru îndeplinirea datoriei în mod întregu în orice împrejurări. Ce lucru simplu și totuși cât e de rar în zilele noastre! Dar câte un caz asemănător — oricât de izolat și rar ar fi el — e cu toate acestea semnificativ. Parcă ne dă de gândit și ne învață la ceva.

E ca și cum ar răsturna învățăturile acelei false evanghelii, care sfidează cinstea și detestă munca desinteresată. Caz simptomatic, dar și un simbol. Pentru că ne întrebăm, când oare parvenitul, samsarul, încorectul sau coruptul sub orice formă, vor putea ei să simtă în jurul lor palpităția, căldura și iubirea sinceră a tuturor subalternilor lor? Când se vor bucura ei de stima, atașarea și admirația a atâtor categorii sociale, cum s'a bucurat și de cari a avut parte totdeauna I. Mango? E și acesta un mod de a trăi și o concepție de viață. Cei slabi se vor închina și ei idolilor, vor găsi deosemena la nevoie câteva fraze măgulitoare pentru proslăvirea cocoșăților fără merite — dar ce deosebire între o atare manifestație silită și ipocrită și între acea, care izvorește din focul sacru al iubirii lipsite de interes.

Noi ne bucurăm cu atât mai mult de această splendidă serbătoare, cu cât lecția morală ce se desprindea din desfășurarea ei privește o tagmă cu menire hotărâtoare în viața unui popor. E crezul dascălimii noastre, care condamnă unanim lenea, desfrăul și corupția și preamărește idealul precum și toate acțiunile nobile depuse în serviciul lui. De această credință au dat dovadă învățătorii noștri sălăjeni, atunci, când au serbătorit cu atâta entuziasm pe prototipul dascălului-apostol, care a fost Ion Mango. Iată o lecție splendidă și o adevărată pagină de istorie, de care Sălajul nostru poate fi mândru. Cu așa revizori și cu așa învățători o țară nu poate decât să prospere și să-și câștige loc de frunte între celelalte țări cu alte rase și cu alte datini.

Cât privește pe serbătorit, el și-a ales calea cea mai frumoasă, dar și cea mai grea în viață. Fără șovăială, el a mers spre o țintă hotărâtă, ignorând și desprețuind pericolele și ispitele fatale oricărui muritor. Nu glorie deșartă! Nu. El n'a dorit niciodată laurii unei cununi nemeritate. Nici laude protocolare, nici decorații! La serbătorirea sa a unui om, ci a unui eveniment, Ministerul Instrucțiunii a fost reprezentat prin domnii inspectori școlari Dan și Șuteu. Și a fost bine așa cum a fost. Cu mult mai bine, decât să-i se fi prezentat o decorație oarecare, pe care o poartă de multe ori ultimul elector. Nu, d-i I. Mango este vrednic de o altfel de decorație. Domnia-sa a primit decorația învățătorilor săi subalterni, care valorează mai mult decât toate decorațiile distribuite pentru altceva decât meritul și serviciul cinstit. Fie mândru de ea și o poarte sănătos încă mulț-mulți ani!

Gheorghe Matieșanu.

Cuvânt de deschidere*

Onorată ședință festivă,

Sunt două motive, cari au făcut ca să ne adunăm într-un număr atât de frumos, în aceasta ședință festivă.

Primul motiv este: împlinirea alor zece ani dela venirea dlui Ioan Mango ca revizor școlar în fruntea județului nostru, iar al doilea motiv este: trecerea dânsului la penzie, cu 1 Ianuarie 1930.

Acești zece ani trecuți, este o mică etapă în viața dlui Mango, dar și'n viața școalei românești din acest județ, Este un cadru de timp, care ne obligă să ne reculegem puțin, atât noi, foștii colaboratori ai dânsului, cât și însuși revizorul școlar Ioan Mango, cu a cărui viață se măsoară actuala variată activitate școlară a județului.

Asemenea reculegeri, de obicei, prin cercetarea respectivă a trecutului, prin constatarea prezentelor realizări și prin zămislirea de noi speranțe înaripate pentru viitor, sunt caracterizate nu numai prin solemnitatea lor, ci și prin duioasele sentimente pe cari le răscolesc în cuprinsul ființei noastre.

Să ne reamintim, că în anul 1914, un smintit descarcă pe caldarâmul unei strade din Saraievo un revolver și din flăcările acestuia întreg edificiul putred al Europei ia foc și arde cu bobotaie din toate părțile. . . . iar sufletul neamului românesc trăsare atunci de o vibrare puternică . . . împlinirea visului milenar al unui neam . . . unirea tuturor românilor sub un singur stăpânitor . . . înfăptuirea României Mari.

Ardelenii fascinați de principiul autodeterminațiunii și de viziunea apropiatei învieri naționale s'au adunat de la vladică până la opincă în ziua de 1 Decembrie 1918 între zidurile cetății Alba-Iulia și au proclamat unirea Ardealului cu Tara Mamă pe vecie.

Astfel am ajuns într'o perioadă de criză, ca so' numim așa, de conducere școlară, care ori cât de scurtă durată a

* rostit de dl. **Simion Oros**, președintele Asoc. Inv. din jud. Sălaj, în ședința festivă a inv. Sălăjoni, ținută în Zălau, în ziua de 22 Februarie 1930.

fost, a răscolit spiritele, cari pluteau oarecum desorientate între sfârșitul unei dominațiuni prăbușite și al unui sistem necunoscut al viitorului.

Abia scăpați de sub autoritatea trecutului, cu sosirea noului Șef al învățământului primar în anul 1919, o lume nouă se naște în județul nostru, tendinți de prefaceri și de adaptare a vechilor valori la noul spirit al timpului.

Programul de muncă, după care a lucrat atunci noul nostru șef se poate caracteriza cu vorbele: « A crescut mai departe tot ce a găsit mai bun, iar ceea ce a fost rău a înlăturat ».

Era străin în județ și toate trebuiau de procurat și reorganizat.

Au trecut apoi primele zile și numai decât vedem pe Dl. Ioan Mango pornind la vizite oficiale, pretutindeni cu suflet deschis, blând și popular. Era om întreg. Spirit fin, sensibil, înțelegător al timpului cu multiplele lui probleme, amabil cu colaboratorii săi, blând și îngăduitor față de subalterni, iubitor de pace și armonie, ridicându-se deasupra atacurilor și intrigilor, iertător față de patimile omenești, cunoscător a sufletelor dascălești, înzestrat cu un tact deosebit al împrejurărilor, l-au făcut atât de simpatic pentru noi toți.

* * *

Și acum, când după o muncă încordată de 10 ani fostul nostru șef ne lasă, eșind la pensie, nu se putea să stăm nepăsători. S'a format un comitet mai restrâns care a aflat de bine, ca învățătorimea Sălăjană în ziua de azi, în ceasul despărțirii, să dea expresiune sentimentelor sale de stimă și alipire, venerațiune și admirațiune față de fostul ei șef, în mod demn și remarcabil.

E adevărat, soarta ne desparte că subalterni de șef, dar legătura sufletească ce s'a născut între noi dela primul moment, s'a întărit mereu și va rămânea ca o frumoasă amintire al unui bogat trecut plin de lupte ideale și sublime pentru ridicarea culturii naționale, duse cu atâta abnegațiune de noi toți, sub înțeleapta comandă a aceluia, pe care azi îl sărbătorim pentru vredniciile sale.

Pătruns de cele mai calde sentimente țin să Vă salut nu numai pe Dvoastră colegii mei, ci și pe scumpul nostru oaspeț, cari au venit ca, prin prezența lor să ridice fastul zilei, luând parte activă la manifestația noastră de adeziune izvorâtă din cea mai curată sinceritate.

Mulțumindu-Vă tuturorora pentru acest gest frumos ce ați făcut, declar ședința festivă deschisă.

S Oros.

Cuvântarea D-lui inspector școlar Pompiliu Dan ținută în sala prefecturii jud. Zălau în ziua de 22 Febr. 1930.

Ceice au prilejuit întrunirea soborului național-dascălesc de astăzi s'au gândit de sigur în primul rând, că membrii corpului didactic primar din județul Sălaj sunt obligați să-și exprime în mod solemn mulțămirea și recunoștința lor față de persoana D-lui Ioan *Mango*, care vreme de 11 ani a condus destinele școlii primare ca cel dintâi revizor școlar român al acestui județ și care acum — s'o spunem cu sinceritate — așa de timpuriu este pus în retragere din oficiu, pentru a-și regula drepturile la pensie. Chiar dacă numai aceasta ar fi scopul adunării noastre festive, de a ne manifesta respectul și dragostea pentru persoana bărbatului de școală, — soborul acesta național-dascălesc ar fi pe deplin justificat. Căci prin calitățile sale personale de revizor școlar el s'a învrednicit în măsură deplină de o astfel de manifestație.

Eu însă nu voi arăta calitățile sale personale, pe cari atât de bine le cunosc aceia, cărora 11 ani le-a fost părinte și povățuitor. Ci în calitate de coleg al lui în acești 11 ani trecuți și în calitate de inspector școlar reprezentant al Ministerului Instrucțiunii și Cultelor, eu voi căuta în prea scurte cuvinte să dau un certificat *epocoi*, al cărei reprezentant ideal îl privesc pe I. Mango ca luptător pe cât de înțeleghător pe atât de dârz pentru educația și cultura poporului, *epocoi atât de grele*, cum este epoca întemeierii stăpânirii românești pe aceste plaiuri, *epocoi*, pe care a ilustrat-o în județul Sălaj și I. Mango și a guvernat-o în domeniul învățământului poporal.

La anul 1919 și-a început activitatea aici în împrejurimi de îngrozitoare aducere aminte, create de

faptele bandițești ale cetelor de Săcui, asvârlite în cele din urmă peste graniță de victoria armatei române eliberatoare. Revizorul școlar L. Mango a înțeles să culeagă cu îmbelșugare roadele victoriei militare. Încetul cu încetul a adunat risipitele forțe didactice românești, puține câte mai rămăseseră pe urma persecuțiilor stăpânirii șovine ungurești, le-a complectat an de an cu elemente noi recrutate de aici și din vechiul regat, le-a organizaat într'o disciplină minunată și a pornit cu ele *ofenziva pedagogică românească*, care s'a desfășurat și se desfășoară din ce în ce mai victorioasă.

O spun fără încunjur și fără exagerare. Epoca aceasta, de care vorbim, nu a fost nicăiri în tot Ardealul dezrobit atât de rodnică și de măreață ca aici în județul de sub comanda pedagogică a revizorului Mango. Și, ah, câte piedeci nu au stat în calea înaintării! La instalarea în slujbele lor revizorii școlari români din Ardeal, recrutați de sigur din cele mai alese elemente din vremea aceea, erau înzestrați cu toată autoritatea morală și materială cuvenită înaltei lor misiuni. În 2 cursuri de vară organizate pe seama lor la universitatea din Cluj, ei și-au câștigat și o cultură superioară universitară dela cei mai iluștri profesori. Dar nu trecu multă vreme și din partea unor factori, cari nu aveau cu școala nici înclină nici în mână, din partea politicianilor, începu acțiunea de slăbire continuă morală și materială a prestigiului revizorului școlar din Ardeal. Salarul s'a redus, în loc să crească, vechiul regulament, prin cari erau stabilite atribuțiile sale, a fost scos din vigoare, obligațiile oficiale i s'au sporit în măsură aproape insuportabilă cu afaceri străine de chemarea sa pedagogică, iar drepturile i s'au diminuat total. În urma urmelor revizoratul școlar a fost despoiat de personalul de serviciu într'atâta, încât nu mai era în stare a satisface multiplele sale îndatoriri.

În această situație revizorul Mango a fost printre cei dintâi, cari au îndrăznit să protesteze și să atragă atențiunea celor în drept asupra primejdiei ce ame-

nință administrația școlară. Cu toate aceste piedeci și altele multe, cari au provocat nemulțumire în sânul corpului didactic — șicanarea învățătorilor din partea percepțiilor fiscale la achitarea salariilor, precum și lipsa mijloacelor de întreținere a localurilor de școală lăsate în grija satelor sărace — armata dascălească condusă de generalul ei dârz și priceput, nici un pas n'a bătut în retragere. Au răsărit ca din pământ localuri noi de școală, comitetele școlare locale și cel județean au funcționat în acest județ mai regulat ca în oricare alt județ al țării. Cursurile școlare zilnice precum și cursurile supraprimare au funcționat mai regulat ca ori și unde, în acest județ s'au dat cele mai multe examene de absolvire a școlii primare de 7 clase. Cursurile de adulți de asemenea au produs rezultate remarcabile în acest județ. Cercurile și centele culturale și-au dezvoltat an de an activitatea lor prodigioasă cu o rară regularitate și după planuri bine întocmite la începutul fiecărui an școlar.

Învățământul primar minoritar de asemenea și-a urmat calea sa liniștită și sigură în această epocă de altfel destul de zbuciumată. Căci revizorul școlar I. Mango prin experiența trecutului său înțeles, că interesul statului român este ca toți cetățenii săi fără considerare la originea lor etnică și la credința lor religioasă să-și poată instrui copiii lor în școli primare de stat minoritare sau în școli confesionale, în limba lor proprie și în spiritul bisericii lor.

De sigur, a fost un noroc al județului Sălaj, că în prima epocă după marele războiu de eliberare providența divină i-a trimis un revizor școlar *permanent* de talia și concepțiile lui I. Mango. De altă parte și revizorul școlar I. Mango a fost foarte norocos să aibă în jurul său aghiotanți, consilieri și tovarăși de conducere și muncă, buni, pricepuți și harnici, ca subrevizorul de cancelarie Dumitru *Mărgineanu* cel cu mână tare și cu inimă caldă, subrevizorii de control Nicolae *Nistor* cel atât de bine pregătit în ale pedagogiei, Augustin *Crespoi* cel exact și bine cumpănit,

Emil *Pocola* scrutătorul profund al cauzelor și efectelor, Ioan *Fathi* tânăr și vigilant, apoi dintre cei mai dinaintea Simion *Oros*, Augustin *Maxim*, Ioan *Buta* și mult regretatul Leontin *Tureu*.

Aducând omagiul nostru epocii trecute a lui I. Mango, rugăm pe bunul D-zeu să ne hărăzească și sub conducerea demnului său urmaș Dum. *Mărgineanu* o nouă epocă tot atât de prosperă dar și mai fericită.

Pe D-l I. Mango îl ferim pentru deosebita cinste și bucurie, ce i-a procurat-o astăzi uriașa manifestație de recunoștință a întregii dascălimi și-a frunțașilor vieții publice din județul Sălaj. Ii urăm și mai departe deplină vigoare trupească și sufletească și-l rugăm să stea și de aci înainte cu sufletul nedeslipit de urmașul său ales.

Pompiliu Dan.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De adio.

S'a încheiat o filă în viața școlii românești din Sălaj, pe care rămân scrise cele mai frumoase cuvinte despre o activitate multilaterală și rodnică. Prima fază a învățământului liber și descătușat se închide. În analele sale se adaugă o nouă pagină scrisă cu litere de aur despre spiritul de jertfă și entuziasmul nețărmurit de cari erau stăpâniți conducătorii învățământului în primii ani după Unire. Aceasta pagină va rămâne un viu exemplu pentru posteritate și va străluci ca un lucefar luminos în viitor, indicând calea ce trebuie urmată în bezna nopții.

Cei zece ani și mai bine de muncă încordată și fără popas, prestată de Ioan Mango, primul Revizor școlar român al județului Sălaj, i-a asigurat răsplata și recunoștința morală ce-o merită. Acum când pleacă dela postul de comandă e înconjurat de glorie, asemenea unui general care după o luptă lungă și grea se reîntoarce la vatra sa încoronat cu laurii victoriei.

Acești lauri, pentru Ioan Mongo, sunt și rămân adânc înprimați în sufletul aceluia care l'au secondat în opera de organizare a învățământului primar din județul nostru. Sentimentele de recunoștință și omagiu izbucnite din piepturile dascălești într'o grandioasă manifestație, sunt cele mai evidente probe de felul cum a știut cultiva sentimentele nobile în ostașii săi.

Retragerea lui I. Mango din fruntea învățământului primar din Sălaj, nu e însă un simplu act peste care se poate trece la ordinea zilei, ci este un eveniment istoric. În persoana sa era simbolizată oarecum libertatea învățământului românesc și inaugurarea unei noi vieți pe aceste plaiuri pătrunsă de spiritul național.

El a fost acela, care a așezat piatra fundamentală la noul edificiu al culturii noastre naționale ce se construiește în Sălajul liber și care va forma o puternică fortăreață a ființei noastre etnice aci la frontiera țării.

* * *

În fața acestui eveniment de mare importanță pentru istoria culturală și învățământ dintr'un însemnat colț de țară, când primul ei organizator în spiritul libertății, se desparte de școală, nu poți să nu-i faci o privire retrospectivă asupra activității sale dela Unire încoace, evocând în amintire truda și multele eforturi depuse pentru prosperarea învățământului liber, ai fost colaboratorul intim și nedespărțit în toate acțiunile oficiale. Nu voi putea mulțumi nici când Provedinței că mi-a hărăzit să pot contribui cu modestele mele puteri, în cursul celor zece ani, la opera de organizarea învățământului sub comanda plină de înțelepciune, tact și blândețe nutrite de o voință tare, a fostului meu șef.

Stăpânit de-un idealism înalt, spre care trebuie să se străduiască fiecare slujitor al școlii, infiltra frânturi prețioase din sufletul său în mediul în care muncia și își sugestiona voința în colaborării săi. La baza activității sale era armonia clădită pe spiri-

tul de ordine și disciplină. În ori ce întreprindere era consecvent și răbdător, însă în totdeauna modest.

Fiind un caracter întregu, toată munca și o bază — între ori și ce împrejurări — pe cinste și legalitate. Aceasta atitudine, nu odată, i-a adus mari și nemeritate decepții, cari lăsau dungi adânci în sufletul nostru.

Datorită calităților superioare ce-l caracterizează pe acest om de școală, nivelul învățământului și prestigiul dascălinii din Sălaj s'au ridicat la o înălțime nebănuită.

* * *

După răsărirea razelor luminei și libertății naționale, Revizorii școlari trimiși de Consiliul Dirigent în toate părțile pământului desrobii să introducă suflul românesc în administrația învățământului eliberat, ei au fost primii pionii ai culturii naționale libere. Activitatea lor însă nu s'a mărginit numai în cadrele școlii, ci ca un curent pentru o nouă viață la care eram chemați, străbătea în toate domeniile vieții noastre publice.

Pe ruinile unui regim prăbușit, erau chemați să pună baza unui nou edificiu. Învățământul reclamă o organizare fundamentală. Școala românească abia mai licărea niște palide raze de lumină. Puterea lor trebuia intensificată. În urma dezastrului moștenit din războiu, cu localuri școlare distruse și ruinate, material didactic deteriorat și înstrăinat, într'un cuvânt toate urmele ce se pot imagina după operațiuni militare, la care a fost supus întreg Sălajul în iarna anului 1918-19, trebuia introdusă o nouă și urgentă gospodărie școlară. Restaurarea vechilor localuri și construirea de noi, unde lipseau; îmbunătățirea frecvenței școlare; adaptarea învățământului noilor împrejurări; înființarea și organizarea comitetelor școlare; introducerea programei analitice în spiritul noii legi școlare; cursurile complimentare și de adulți; cultivarea profesională și socială a corpului didactic prin organizarea cercurilor și centrelor culturale, înființări

de biblioteci școlare și populare etc. erau tot atâtea probleme ce se impuneau deodată, fiind deopotrivă de importante.

Și toate aceste s'au realizat printr'o muncă devotată și un suflet mare.

* * *

Acum, când fostul nostru șef se desparte în mod oficial de școală, sunt sigur, că sufletește nu se desparte de ea, va rămâne între noi.

Munca de aproape patru decenii depuse pentru acelaș ideal, a lăsat urme prea adânci în sufletul său, ca să dispară dela o zi la alta.

În sufletul nostru simțim însă un mare gol. Lipsa povățuitorului, prietinelui și colegului nostru de muncă armonică în care ne-am identificat ființele noastre.

În calitate de urmaș modest, în numele Revizoratului școlar de Sălaj, îi exprim din adâncul sufletului cele mai sincere mulțumiri și-i aduc distinse sentimente de recunoștință și omagiu pentru activitatea desfășurată pe altarul națiunii și dragostea de care ne-a împărtășit.

După o muncă lungă și sbuciumată îi urez din inimă mulți ani liniștiți spre binele neamului.

Și ca un cuvânt de mângâiere la despărțire îi promit, că vom păstra cu sfințenie moștenirea primită și vom cultiva cu grijă sămânța sămănată de dânsul spre a putea susține ofensiva culturală și a desăvârși opera începută ce-o reclamă interesele neamului aci la frontiera de vest a țării.

D. Mărgineanu.

Cuvânt festiv*

Onorată ședință festivă,
Domnule Revizor școlar,

România visurilor milenare a luat ființă. Așa a vrut D-zeu, ca după atâta trudă și suferință, visul strămoșesc să izbândească în sfârșit.

Copiii acestui pământ românesc n'au cunoscut jertfă, ci precum Christos și-a dat viața pentru mântuirea neamului omenesc, așa și ei și-au vărsat sângele, au preferit moartea mai bine, căci aveau conștiința idealului milenar, și așa au făurit neamului românesc cel mai strălucitor și sublim dar de glorie, virtute și fericire: România Mare, România nouă.

Când o spunem aceasta, să ne aducem aminte că, în acel mare războiu pentru unitatea națională a luptat vitejește și o întreagă generație de învățători, dintre cari mulți au scris cu sângele lor în cartea vieții drepturile și hotarele Românicii Mari.

Dar cu înfăptuirea României Mari, nu s'a terminat înfăptuirea idealului național: sufletele românești nu au fost și nu sunt încă toate cimentate.

Și munca grea după războiu, pentru cimentarea sufletelor românești, mai mult revine învățătorului. Căci »învățătorul nu e numai învățătorul buchei de carte, ci el trebuie să desăvârșească prin munca lui zi de zi, opera de înfăptuire a unității naționale. El trebuie să formeze și să înalțe sufletele pentru unificarea sufletească a neamului, singura cheazășie pentru existența țării abia încheată«.

Un mare francez, Ferdinand Buisson, a spus despre învățător: »În fiecare moment al zilei, învățătorul trebuie să dea ceva din propriul său suflet, fiindcă nu

* Rostit de d-l Simion Oros la predarea medaliei de recunoștință a inv. Sălăjeni, d-lui Ioan Mango, revizor școlar.

este impulsivă sigură, eficace și durabilă decât aceea, care vine dela el însuși».

»Învățătorul nu va găsi nici odată o perfecțiune a uneltelor sale, care să-i înlocuiască grija de a cugeta și de a lucra prin el însuși, de a da elevilor săi ceea ce are mai bun din sufletul său și de a face oameni, cari să-și jertfească corpul și sufletul pentru ei».

»Învățătorul trebuie să rămână totdeauna tânăr. Înțelegem ca el să îmbătrânească pe din afară, fiindcă aceasta e o lege fatală, nu însă la suflet și inimă».

»Spiritul învățătorului nu poate să fie un spirit vechiu, el trebuie să fie plin de viață în ori ce clipă, sprijinindu-se, bineînțeles, pe trecut, fiindcă tot ce este nou astăzi, este progresul de ceea ce a fost vechiu, este claritatea ce se poate arunca peste reformele posibile de mâine, către idealul pururea nou: *crearea de personalități*».

»Învățătorul trebuie să urmărească acest ideal, trebuie să-l iubească, fiindcă aci va întâlni elitele cunoștinței omenești: *dreptate, bunătate și solidaritate*».

»În învățător, neamul întreg își pune mari speranțe, fiindcă dela el se așteaptă spor, se așteaptă progres».

Onorată ședință festivă,

Prin aceste citații am dorit să scot în relief *cum trebuie să fie și cum este adevăratul învățător*.

Așa cred că sunt în asentimentul Domniilor Voastre, când afirm că, pe acest idealist învățător, cu toții l'am aflat în persoana sărbătoritului nostru d-l Ioan Mango, pe care în cei zece ani petrecuți în're noi și cu noi, nu l'am văzut decât la datorie.

Ar fi mult să înșir și să expun în detalii opere pe cari le-a realizat în acest județ, opere privitoare la școală și peste tot cultura națională în marea masă a poporului dela sate, căci sunt bine cunoscute și apreciate nu numai de noi, învățătorii, ci și de bărbații cari sunt înafară de cadrele școlai.

Când apreciem în unanimitate munca reală și eficientă a d-lui revizor școlar Ioan Mango, dorim să dăm acestei aprecieri și o formă vizibilă. Deci să ne dați voie D-le Revizor, ca eu, reprezentantul oficial al învățătoilor din jud. Sălaj, cu toată mândria noastră de dascăl român, să Vă ofer medalia aceasta, care este simbolul adevăratei cu care am fost și suntem față de persoana Dv. și recunoscători ai muncii uriașe ce ați dezvoltat și al progresului realizat în urma acestei munci.

Această medalie este simbolul dragostei Corp. Did. Sălăjan, care dragoste s'a manifestat în nenumărate rânduri față de D-voastră. Vă rog deci, să o primiți cu acea caldă iubire cu care Vi o oferim, și de câte ori Ve-ți privi la ea să Vă amintiți de noi, de oastea ce ați condus-o, o oaste disciplinată și selectă, care precum totdeauna așa și azi a știut să fie recunoscătoare.

Dee D-zeu ca să Vă puteți mândri cu această medalie a recunoștinței noastre încă mulți și fericiți ani.

Simion Oros.

O scrisoare*

Domnule Revizor,

Reintors dela Sata-Mare am găsit azi scrisoarea D-tale. Dacă am un sincer regret, este acela de a nu putea lua parte în persoană la ședința Dvs. festivă în onoarea colegului Mango.

Tocmai pe Sâmbătă 22 Februarie am să țin aici în Oradea o conferință publică, în cadrele «Universității Libere», care s'a anunțat de mult și pe care acum aș fi amânat-o bucuros, ca să pot veni la Zălau dar afișele sunt tipărite și lipite. Iar directorul liceului Gojdu a stăruit s'o țin, căci nu o poate înlocui cu altceva. A trebuit să mă resemnez și să mă execut.

* Citită la banchet de revizorul școlar D. Mărgineanu.

Dacă nu pot fi de față, țin totuși să vă felicit pentru gestul frumos, pe care-l faceți fostului Dvs. șef și Vă asigur că suflați sunt și eu în mijlocul Dvs.

Atunci când se despartă de școală pentru totdeauna, colegul Ioan Mango, este în adevăr vrednic să i-se exprime cuvinte de recunoștință și omagiu, pentru că dânsul a făcut parte din acei puțini și tot mai rari, cari au înțeles să-și ia datoria în serios.

Ca toți acei, cari am preluat Revizoratul dela stăpânii de eri, dânsul a înțeles că brazda cea dintâi în noul ogor nu se poate trage, decât dacă ai *suflet*, și apeși bine pe coarnele plugului.

Mango a înțeles că fără muncă și fără răbdare nu se poate crea nimic. A tăcut și a muncit, călăuzit de un singur gând: nimic pentru mine, totul pentru școală.

Intr'o țară în care oamenii harnici, modești, răbdători și cinstiți sunt atât de puțini față de mulțimea aventuriazilor, profitori și incapabili, oamenii de școală ca Ioan Mango merită răsplata morală, pe care i-o pregățiți Dvs. după ce însuși și-a asigurat-o prin faptul, că a stat la datorie.

Iată pentru ce, la serbarea ce-i aranjați — și care va fi pentru dânsul prilej la evocare a multor clipe fericite și multor momente dureroase, căci multe iluzii și multe decepții fac urme în cutele sufletului nostru, — mă asociez și eu din toată inima și urându-i ani mulți în folosul neamului, doresc ca activitatea lui să fie un exemplu pentru cei de azi și de mâine.

Să trăiți cu toții!

Al Dv. prieten binevoitor,
Gh. Tulbure.

Pleacă bătrâni.

Când am cetit, în Monitorul Oficial, șirul lung de pensionari din controlul învățământului primar, nu știu prin ce asociație bizară de idei, mi-a venit în minte poezia unui poet german: »Caii de povară« ...

Intinși în hamuri, bocănind cu potcoavele pe asfaltul dur, ei sunt cei dintâiu, cari tulbură liniștea marilor orașe. Trupurile lor greoaie se arcuesc sub povara camioanelor, iar coamele lor flutură — sub opintire — ca sub bătaia vântului.

Cine a avut însă curiozitatea să privească în ochii acestor cai de povară a găsit ascunsă atâta durere omenească! Biciul omului de pe capră, neștiind ce se petrece, cade cu ușurință pe șoldurile lor umede de sudoare, iar caii de povară cu capetele plecate, se opintesc să urnească poverile și să-și mulfumească stăpânul.

* * *

În 1919, când a început să circule vieța prin mădulele tânărului nostru stat, învățământul se găsea în plină descompunere: învățătorii noștri confesionali voiau să treacă la stat, minoritarii nu voiau să depună jurământul, edificiile școlare unele rechiziționate pentru armată, altele pustiite de urgia războiului și toate văduvite de mobilier și material didactic. Mulți învățători demobilizați de curând cu nervii întinși încă de urmele »râsului roșu«, alții desorientați nu-și puteau găsi un suport în viața cea nouă, care pulza în organismul statului întregit, și câțiva — cei pușini — ahtiați de posturi și de mărire, iată icoana învățământului public din Ardealul desrobot.

Revizorii școlari numiți de către Conziliul Dirigent erau chemați să creieze o ordine administrativă, să potolească spiritele învrăjbite și să însuflețească întreaga lume dascălească. Muncă grea și istovitoare, care reclama, pe lângă pricepere, multă răbdare, o putere de voință neînfrântă unită cu blândețea și cu tactul.

Acestea au fost armele de luptă ale personalului de

control din învățământul primar. Timp de 10 ani s'au sbătut și și-au sfărâmat nervii pentru organizarea serviciului ce le fusese încredințat. Au selecționat personalul, au dat vieață comitetelor școlare și prin ele au întremat gospodăriile școlilor, au procurat material didactic, au îmbogățit școlile cu biblioteci, iar când s'a făcut exproprierea au stărut pentru împrumutarea fiecărei școli cu pământul necesar lucrărilor practice.

După promulgarea noii legi a învățământului s'au nizuit să îmbunătățească frecvența școlară, să familiarizeze pe învățători cu noua programă, să creieze învățământul supra-primar și cursurile de adulți, să ia parte activă la organizarea profesională a învățătorilor, să stârnească interesul pentru campania de construcții școlare, cu un cuvânt să stimuleze toate inițiativele și să fie pivotul întregului program constructiv al școlii românești.

* * *

Poate că icoana aceasta nici nu este complectă. Multe și nesfârșite atribuțiuni puse pe umerii acestor oameni. Și nu rare erau cazurile, când biciul necruțător al politicianilor cădea pe umerii lor sub forma unor mutări electorale sau mici amputări la salariul lor de mizerie.

Iarăși mă gândesc la caii de povară.

Revizorii școlari au stat la posturile lor.

Astăzi, garda cea bătrână este trimisă la vatră... Pleacă bătrânii...

Noi, urmașii, cari, am fost martori ai trudei lor de toate zilele, ne vom putea ridica la înălțimea lor?

Turda, 12 Februarie 1930.

Nicolae Nistor.

Totul e trecător, numai faptele mărețe și amintirea personalităților rămân.

Confirmarea svonului, că Ioan Mango revizorul școlar al județului Sălaj pe data de 1 Ianuarie 1930 a fost scos la pensie, m'a impresionat adânc. Până era numai svon, aceasta versiune, sufletul meu se împotriva cu îndărătnicie a admite așa ceva. Il cunoșteam în plină vigoare trupească și sufletească. Il cunoșteam calitățile eminente de om cu vederi largi, prevăzător, stăpânit de sentimentele mărețe a adevărului, moral, estetic, religios, patriotic și național; preocupat mereu de a-și servi neamul: de om care se impunea prin calitățile și aptitudinile sale. Și nu-l cunoșteam de ieri, de alaltăieri, în trecut, ca să se poată ivi vre-o umbră de bănuială că aș putea să mă înșel; îl cunosc din copilăria mea: mi-a fost învățător, coleg și tovarăș de muncă. Dar las să vorbească faptele.

Ca elev de școală primară, cum s'a întâmplat, cum nu, după terminarea clasei I-a, în al doilea an de școală, am fost trecut și am terminat a IV-a clasă primară. Deși eram clasificat printre cei dintâi cari au promovat clasa a IV-a, respectul de adevăr al învățătorului meu din al treilea an de școală, Ioan Mango, l-a făcut să mă trecă în clasa a III-a. Icoana tinărului meu învățător din clasa a III-a primară și azi e vie în conștiința mea. Parcă acum îl văd: înalt, subțire, vecinic foarte curat, punctual, știutor de atâtea lucruri minunate, pe cari ni le arăta și explica; stăruitor și iubitor de cei ascultători și silitori la învățătură; o privire mai pătrunzătoare de dojană din ochi era suficientă ca fiecare să fie cuminte și să-și facă datoria. De altcum făceam cu drag tot ce ne cerea, căci ne răpise și ne înălța sufletește. Păcat, că la anul nu a mai venit la noi.

După ani de zile, când am ajuns învățător, Ioan Mango era în fruntea învățătorilor confesionali din protopoiatul Morlăcii. Cel ce răsfoiește colecția revistei Foaia Scolastică

din Blaj, la activitatea despărțămintelor pe anii 1907—1914, va găsi la acest despărțământ urmele unei preocupări și activități pedagogice intense, la care luam parte activă întrecându-ne unii pe alții: Traian Șuteu azi inspector general al învățământului primar, Iacob Boieriu în prezent profesor la Institutul de infirmi din Cluj, Toma Cocișiu actualul director al școlii primare din Blaj și subsemnatul. În fruntea noastră conducând cu pricepere și destoinicie, în fața cărora ne închinam cu toții, era Ioan Mango.

Când eram amăriți sufletește de nu mai știam ce să ne facem în urma șicanelor revizorilor și vizitatorului școlar unguri, cari din insuficient la limba maghiară, nepropuneră în spirit patriotic și spiritul legii, din »faceți ca cel ce-și paște vaca de funie pe marginea șanțului, nu lăsați elevii unde e mai dulce limba maghiară«, din invitație de a lua din cele 5 ore săptămânale prescrise pentru Limba română și a le folosi la Limba maghiară, din »vorbiți cel puțin între dumniavoastră ungurește la... (mi-e greu să reproduc injurătura auzită)« și din câte 3—4 inspecții în decurs de o lună, nu ne slăbeau, la cine alergam să cerem un sfat și să primim un cuvânt de mângâiere și îmbărbătare? ... la colegul Ioan Mango.

Cercetându-l adesea am avut prilej să-i văd școala, să asist la lecțiuni și la examen și să văd cum lucra pentru luminarea și ridicarea poporului; să mă conving de câtă autoritate se bucura. — Comuna unde funcționa, Mărgăul, era o comună mai mare de munte locuită numai de Români, cari din puținele semănături, creșterea vitelor, lemnărit, cărăușie și industria mică de geamuri, abia puteau face față nevoilor vieții. Aveau biserică și școală de piatră mai modeste, cum puteau să-și facă țărani noștri avizați la puterile proprii. Când intrai în curtea școlii rămâneai surprins, dădeai peste ce nu te așteptai. Toată curtea întotdeauna curată ca ochiul și așternută cu nisip. Pe lângă uluci brâuri de tufe de liliac și alți arbuști. Înaintea ferestrelor rondouri de flori. Grădinița de alături plină de coacăze, fragi, legume și pomi roditori, toate îngrijite de-și era mai mare dragul să le privești. Văzând atâta curățenie și gingășie, te așteptai să găsești în colțișorul acesta modest de rai pământesc un suflet ales de femeie. Mirarea și admirația îți erau și mai mari când aflai că învățătorul Ioan Mango era necăsătorit. În salele de

clasă aceeași curățenie, ordine și gust estetic te întâmpinau. Purtarea și răspunsurile elevilor nu rămăneau mai prejos. Învățător și elevii se înțelegeau mai mult din privirea ochilor, comunicau sufletele direct. Dar nu numai pe copiii elevi, cu cari a prefăcut curtea și școala în un colț de raiu în accepțiunea reală a cuvântului, i-a captivat și-i conducea să săvârșească ceiace era folositor, nobil și măreț, ci și pe sătenii adulți. Cu adulții, împreună cu colegul Iacob Boieriu au întemeiat o bancă, la care cei ce puteau să economisească ceva își depuneau micile economii, iar cei lipsiți găseau un ajutor sub formă de împrumut. Ca dovadă de influința învățătorului Ioan Mango asupra poporului în mijlocul căruia a trăit și pe care l-a, povățuit și condus sufletește timp de peste 20 de ani servească următorul fapt. În 1918 când a început să se năruie stăpânirea ungurească, poporul și în comuna Mărgău simțind că a venit apa și la moara lui, a atacat și a alungat din comună postul de jandarmi unguri. Îmbătat de puterea și succesul lui și-a pierdut cumpătul și-a tăbărit asupra casei preotului, un preot foarte bun și aprig sprijinitor al școlii. Numai datorită curajului, autorității și tactului învățătorului Ioan Mango a scăpat casa și averea preotului nejezuite.

Și aceasta personalitate mai are o însușire frumoasă : e modest. Ca dovadă de aceasta însușire poate servi următorul fapt. După preluarea imperiului, în 1919, când era lipsă de oameni pregătiți în toate domeniile și la toate oficiile și când alții cu calități incomparabil mai inferioare solicitau posturi de conducere, Ioan Mango și alți colegi ai lui au cerut câte un post de învățător la vre-o școală cu mai multe puteri. E adevărat că a fost numit în postul de revizor școlar al județului Sălaj, dar fără a solicita altceva în afară de ceea ce am amintit mai sus.

Despre ceea ce a realizat ca revizor școlar al județului Sălaj, deși timp de 8 ani de zile am muncit în vecinătatea lui și am păstrat cel mai strâns contact și prietenesc și oficial, las să vorbească alții, cari au posibilitatea să se pronunțe sprijiniți pe mai multe date. Nu pot trece însă sub tăcere faptul, că a preluat ruine rămase de pe urma luptelor și lasă învățământul și un serviciu bine organizat, un trecut de activitate școlară și extrașcolară apreciabil, un organ de publicitate prețuit, tribună liberă a învățătorimei, un spirit de

ordine, punctualitate și un elan de muncă între învățătorii și tovarășii de muncă pe cari i-a povățuit cu atâta dragoste, pricepere și perseveranță.

Și acum mă întorc către acela care închinându-și viața pe altarul neamului a creiat atâtea valori morale și de civilizație și deodată în mijlocul activității rodnice, în plină viçoare și elan de muncă, e dat de o parte.

Frate Ioane, te-ai dedicat cu totul neamului și carierii dăscăliei, din cari ți-ai creiat idealul vieții. Ai fost într'atâta vrăjit de acest ideal, încât ți-ai uitat de tine. Indepărtarea de ceiace era concrescut cu viața ta te doare. Te cunosc ca pe unul care își dă seama de paradoxul moral al fenomenelor vieții sociale, ca pe unul care de atâtea ori spuneai cu convingere, că omul în anumite împrejurări e un număr. Mângăie-te că pe cum aurul strălucește și în noroiul diumului, în viață încă *totul e trecător numai faptele mărețe și amintirea personalităților rămân!*

Făgăraș, la 5 Februarie 1930.

Grațian Capătă.
profesor.

O manifestare învățătoarească.

Zilele mari sunt rare în viața noastră învățătoarească, ideală în principii, plină de peripețiile ei furtunoase. 22 Februarie 1930 însă este una din zilele mari ale învățătorimei sălăjene, căci prin evenimentele ei strălucitoare, înscrie o pagină nouă, cu litere de aur, în istoricul învățământului nostru primar și al dascălimei județului Sălaj. Este sărbătoarea, învățătoarească, a județului întreg, care eternizează trecerea la pensie a primului Revizor Școlar sălăjan, a d-lui Ion Mango. Aceasta rară sărbătoare este cu atât mai impunătoare și înălțătoare, cu cât, prin ea se sărbătorește, totodată, primul deceniu de învățământ românesc, deceniul fundamental din acest județ, în care pentru vecie s'a cimentat slova și cartea românească, s'a pus baza veșnică a școlii românești, în acest colț de țară dela granița nord-vestică, cu deviza istorică de a realiza eternul front românesc — »Pe aici nu se trece«.

Importanței acestei duble se atribuie fastul și caracterul neobișnuit al serbării mari, care, prin desfășurarea ei, pune în uimire un întreg județ. Este manifestarea adâncă a armoniei dascălimei județene, — în fața acestui important eveniment al zilei, — care a știut să-și arate reverințele sale, stima și iubirea, față de primul ei Șef-Român adevărat, bun conducător, om al școlii, datoriei și muncii conștiente. Este gestul sublim al corpului didactic primar față de Revizorul lui școlar, care — pe lângă zilnicele schimbări ale revizorilor politice de partid — prin stabilitatea sa în post de un deceniu și-a dovedit

cu rost menirea sa profesională și împlinirea, cu devotament, a rolului său de adevărat revizor școlar — ce a fost. Și în fine este actul de puternică solidaritate profesională a noastră față de fostul nostru fruntaș-harnicul dascăl; prin ce am dovedit și dovedim lumei, că știm să-ne împunem și să-ne cinstim conducătorii muncitori eșiti din mijlocul nostru și al tagmei noastre, care prin aceasta manifestare măreață a făcut un pas înainte. Ca închiere să nu uităm, că: »Acela supraviețuiește, care muncеște pentru binele obșteșc«.

Ion Cleja.

Un pion al idealului nostru: Ioan Mango.

Istoria dăscălească din Sălaj a inehis o pagină.

Unul dintre cei mai vrednici pionii ai ei, Dl. Ioan Mango, revizor școlar județean ajungând la sfârșitul misiunii sale, — pleacă.

În urma sa rămâne însă o dără de lumină care se revarsă din sufletul său mare și învâlcue toată viața dascărilor sălăjeni din ultimii zeco ani înr'un non nimb, plămădit cu greu zbucium sufletesc și lumesc; atât din partea d-sale cât și a noastră, de altcum, acesta este preludiul oricărei fapte mari, menite să schimbe fața unei dări de lucruri în bine și adeseaori cei ce au luncat pe povârnișul acestui zbucium devin invingători sau învinși, dupăcum frământările au fost conduse, sau mai bine zis, stărnite de sentimentele nobile, la spatele cărora zace întotdeauna o puternică doză de voință; sau că aceasta a fost rezultatul îndoelilor și neîncrederii în puterea sa de muncă și în vitalitatea idealului.

Dl revizor Ioan Mango n'a tras niciodată la îndoială principiul că numai aceea operă se poate înlăptui pe deplin a cărei concepțiune esto secondata de ambițiunea muncii și idealism adevărat. Doctrinariii și profesioniștii dupăce și au croit calea și vreau să-și împună ideile se nizuesc a fi consecvenți în simțuri

și rațiunea le dictează ce e nobil și bine; apoi se silose să găsească care anume este calea cea mai ușoară pentru captivarea sufletelor mulțumii, al cărei stigmat îl poartă.

În persoana d-sale este concentrată verificarea tuturor străduințelor generale în spre mai bine. Căci dacă cineva și-a dat cu adevărat seama ce vrea să zică idealismul, dânsul a fost acela, l-a înțeles și pătruns perfect. Altcum, nu ne-am putea da seama și n'am înțelege stăruința și capacitatea sa de muncă uimitoare, precum și sacrificarea persoanei sale complet identificată cu interesele școlărești, o viață întreagă, decât că a fost un idealist și că a înțeles că orice desiderat cere jertfă.

Și el s'a jertfit.

* * *

Dar realizarea unui gând mare și nobil depinde în cea mai mare măsură de felul cum știi să-ți câștigi colaboratorii. Învingerile mari istorice n'ar fi fost reputeate, poate, iar celebritatea personagiilor n'ar fi luat proporții extraordinare dacă destinul n'ar fi sugerat în mintea conducătorului oștirii; ideea selecționării acestor colaboratori, cărora să le însuflească curajul și ambițiunea, singurele elemente producătoare de „forță“.

Acum zece ani învățământul românesc în aceste plaiuri era aproape inexistent, căci ceea ce se făcea era foarte puțin. Românismul sub presiunea opreliștilor de tristă amintire agoniza și dacă Providența nu ne-ar fi scăpat și nu ne-ar fi trimis apoi pe acest rar bărbat, cunoscător al durerilor noastre, cine știe ce se alegea de noi!

Reabilitarea acestei stări deplorabile a sufletelor românești nu se putea face decât cu imense eforturi. Atunci a venit Dl. Ioan Mango care în fruntea Revizoratului de Sălaj, a ridicat drapelul școalei românești aproape stăleite și a chemat toți pe dascălii români la luptă pentru descătușarea sentimentelor și a conștiinței naționale de sub noiznul ce o năpădise. Era cel mai greu rol ce și-a asumat dar n'a putut să i-o zădărnicească nimănui, precum nici capriciile vremilor n'au putut să-l urnească din postul său de comandă în cei zece ani și mai bine de luptă grea și continuă, în timpul cărora a avut de întâmpinat numeroase piedici cari se ridicau neconținut și pe neașteptate. Pentru înlăturarea tuturor și pentru curățirea drumului de spinii și polonida ce ne semănară străinii în suflete, Dl. Ioan Mango a înțeles că atât brațul celor bătrâni cât și a celor tineri este deo-

potrivă de prețios. Unul aducea cumpăt și înțelepțiune, altul aducea dragoste și avânt și din imbinarea lor fericită, rezultat al luptei, — a ieșit minunea minunilor de azi: infiriparea vieții românești în jud. Sălaj, la a cărei realizare școala și cu dascălii ei își au partea lor de merit.

El ne-a cucerit.

* * *

Omul izolat, ori de care profesiune ar fi, s'ar simți nefericit iar rezervele de muncă cari zaç în sufletul fiecăruia ar muri dacă n'ar fi stimulate de cineva și puse în funcție. Și în multe cazuri această stimulare descoperă puteri nebănuite.

Dl. Ioan Mango, priceput cunoscător de oameni, a avut acest dar de a stimula multora din noi ambițiunea muncii și pe lângă un tratament părintesc, — ne îndemna la muncă demnă. Nu voiu uita niciodată momentul când după prestarea jurământului oficial, ne-a dimis în viață dându-ne sfaturi folositoare și pline de bunăvoință. Ne supunca anume că „viața e cu mult mai grea, prilejurile de decadență sunt dese și că trebuie multă grijă ca să te păzești de capcanele ce-ți întind tot felul de pasiuni. Iar dacă s'ar întâmpla ca soarta să vă atingă în așa fel că nu vă veți putea scăpa singuri, adresați-Vă“. De fapt, abia intrat în arena vieții, am și avut ocaziunea a mă convinge de spusele dânsului. Iar când lovitura vremii a fost mai grea și apăsătoare m'am adresat cu toată increderea dânsului și am primit îmbărbătare. Acestea vor fi pentru mine amintirile cele mai plăcute, cărora voiu avea a le mulțumi toată viața, că azi mă găsesc în locul unde sunt. Căci iată ce-mi spunea adesea: „Fii demn și cuminte. Nu te lăsa sedus de pasiuni nefolositoare și nu te lăsa influențat de străinii cari nu te au la inimă. Muncește cinstit și pe mai departe și nu uita că mulțumirea, fericirea și ridicarea d-tale numai prin d-ta și vrednicia d-tale o poți obține și nu prin alții. Muncește în cadrele acestui principiu și te-vei afirma“.

Și adevăr spunea,

* * *

Astăzi stăm nedumiriți în fața rânduelii sortii căci nu ne-am așteptat atât de timpuriu la împlinirea acestui fapt. Dl. Ioan Mango, revizor școlar, se duce din fruntea noastră; ca ostașul care după terminarea luptei se retrage victorios, cu laurii biruinței, exclamând: „Bună luptă m'am luptat! Dar plecând, duce cu sine o parte din sufletul nostru și lasă în urmă-i regrete adânci“.

și neîmpăcate, tuturor aceluia cari l-au cunoscut și apreciat. Aceștia suntem în primul loc noi dascălii sălăgeni cari simțim mai bine marele gol rămas în urma plecării sale. Dar nu ne despărțim de dânsul decât trupește... Prea ni s'ar părea pustiu golul rămas dacă dânsul ne-ar părăsi atât de brusc și prea ne-am simți străini și urgisiți fără sprijinul dânsului; noi cei ce l-am înbit peutrecă ne-a înțeles întotdeauna.

Da. Il iubim și dorim ca din vasta-i experiență dobândită în cursul vieții sale și din înțelepciunea dobândită la altarul școlii să ne mai împărtășim și de aci încolo. Iar în loc de adio, dorim să-l știm aproape, chiar între noi, înconjurat de aceeași sinceră simpatie, — ce am avut-o în totdeauna față de dânsul, — încă mulți, mulți ani lungi și fericiți, ca să se bucure de bine-meritata odihna.

Dumnezeu să-L țină!

Traian Clonfi,
înv. dir.

La plecarea d-lui I. Mango.

Un francez a făcut o colecție din expresiunile tari și vulgare, rostite în parlamentele diferitelor țări. Originalul colecționar, n'a putut da publicității, «înjurăturile» culese din parlamentul român, fiindcă erau prea... de ne publicat. Însemnătatea colecției constă în reoglindirea moralului decăzut, în societate și mai ales în politică...

De fapt, la noi terfelirile și bârfelile nu sunt precupețite niciodată, când doi adversari se găsesc față în față. Iar interesele politice cer uneori jertfe de oameni pricepuți, sdruncinări de instituțiuni de prima însemnătate pentru neam și țară, ca un hidos *Idol* al ambițiilor deșarte...

Oameni cărora le-a fost hărăzit ca prin minune, un loc mai înalt în societate sau în viața publică, nu perd o singură ocazie de a-și arăta inferioritatea psihică și morală, printr'o conduită grobiană, despotică și pătimășe, în manifestările de toate zilele. Se »ciocoiesc« cu o grabă uimitoare, și ridicolă. Aceștia sunt luceferii zilei, predominatorii situației, oamenii invidiați de naivi și înconjurați de lingușitori, dar părăsiți și huiduiți, imediat ce soarele gloriei lor a apus.

Puțini sunt oamenii cari înțelegându-și rolul, muncesc

constructiv, pașnic și fără vâlfă, cu multă dragoste de neam și țară, de aproapele și de întreaga umanitate. Căci nu e de ajuns să muncești în mod titanic, ori cât de ideal ar fi scopul sforțărilor tale. Trebuie ca munca ce o prestezi să fie concepută cu gând sincer și curat, istvorâtă dintr'un adânc sentiment social și o aprofundată cunoștință a menirii ce o ai.

Dintre aceștia, puțini, e și **d. Ioan Mango**, revizorul școlar al jud. Sălaj, care trece la pensie, lăsând un gol în învățământul românesc și unanime regrete în sufletele tuturor dascălilor din județ.

Cei cărora le-a insuflat idealism și simțul de datorie, timp de 11 ani, i-a condus cu vrednicie mai bine de un deceniu, printre obstacolele și greutățile începutului școalei românești în acest județ mărginaș al țării, îi urmează cu dragostea din sufletele lor, având via dorință de a-l fi credincioși apostoli și propagatori ai binelui și fericirii neamului, pentru care D-sa a muncit și va munci viața întreagă.

Vorbele nu pot adăuga nimic prestigiului și simpatiei ce-L înconjoară pe acest bărbat. Faptele sale, activitatea Sa de primul revizor școlar român al județului Sălaj, de bun român și cetățean, de vrednic îndrumător și selecționar al dascălimei, îi formează personalitatea care rămâne o pildă vie, de urmat în viitor.

Niciodată n'a fost văzut discutând violent, sau ținând la distanță pe inferiori, cu dorința de a-și scoate în relief autoritatea propriei Sale persoane.

Respectând părerile altora, cu gândul sincer de a ajuta relevarea tuturor, de a scoate adevărul și binele obștei la lumină, d. Mango combătea ce era de combătut în mod demn și cavaleresc, căutând a-și ține în umbră propria Sa persoană. În felul Său patriarhal, printr'o ținută mai mult de părinte decât de temut și grozav superior, și-a cucerit inimile tuturor dascălilor, respectul și devotamentul tuturor. E drept că dragostea și admirația acestora, ca a tuturor cunoscuților Săi, de bine, e singura comoară ce a câștigat-o în timpuri ce alții au devenit bogați... Dar această comoară — mai greu de câștigat decât o luptă cu sabia — este nepieritoare și incontestabilă.

În afară de datoria îndeplinită cu desăvârșită conștiințiozitate, d. Mango e iubit de toți, pentru sufletul Său sincer

și nepătat. Foarte puțini demnitari se pot mândri cu o cinste atât de ireproșabilă ca d. Mango, în îmbâcseala de noroiu politic, de egoism personal și de dor de îmbogățire pe orice căi, ce tronează azi în societate.

D. Mango e »șeful iubit« care ne părăsește în plină putere de muncă și cu multă experiență în ogorul dascălesc. Această despărțire însă, nu poate fi totală, bruscă, cu toate obvenirile întinate cu păcatele politice de azi și a oamenilor sus-puși . . .

Sufletește, L-avem cu noi deapururi !

Pentru noi, învățătorii tineri, eșiți din școală cu capetele pline de idealism și vise din alte sfere și irealizabile, d-l Revizor Mango a fost mângăetorul și încurajatorul nostru, întotdeauna de câte ori ne isbeam de talazul mizeriei și crudei realități din viața dascălească, plină de atâtea decepții . . .

De câte ori ne-am găsit față în față cu mârșaveniile și patimile din jurul nostru, la d. Mango am aflat un sprijin sufletesc, un sfat, o încurajare, o bună-voință. Când am greșit, am găsit iertare, îndrumare și dojană părintească. Ordinile Sale le executam nu din frică de pedeapsă, ci de teama de-a nu sfi dragostea ce ghiceam că ne-o poartă. O conduită sufletească fină și pătrunzătoare, în toate manifestările Sale de om superior, iată ce ne-a impus.

Progresul ajuns de școala din județul Sălaj, nivelul la care s'a ridicat dascălimea din aceste părți, pe drept cuvânt, se datoresc muncii d-lui Ioan Mango, atât prin graiu viu și scris, cât și prin exemplul dat.

Noi, ce-I putem aduce »șefului nostru iubit«, acum când trebuie să ne lase, ca recunoștință ?

Adio ! Dragostea și stima noastră Vă va întovărăși deapururi în drumul vieții, pe care noi Vi-I dorim drept, lung și presărat cu florile fericirii și mulțumirei !

Iluțiu Vasile.

Cum și-a îndeplinit misiunea?

În primele zile de grea încercare, din anul 1919, a preluării imperiului de către glorioasa noastră armată română, în fruntea conducerii diferitelor oficii mai mari s'au numit atare persoane, în care națiunea a avut toată încrederea, sperând că aceștia își vor ști și vor avea inima tare și sufletul nobil pentru a vindeca rănille ivite în corpul strivit al neamului, tratându-l cu cât mai mare grijă, sfințenie, devotament și jertfă, lipsiți de orice gând de preocupare, de egoism și materialism, tinzând într'acolo ca, în locul celulelor sdruncinate, cât mai curând să se desvoalte altele noi și sănătoase pentru a putea reda neamului un corp, al țării, mai zvelt, mai gigantic, mai sănătos: *un întreg artistic*.

Între acești bărbați de toată încrederea este și d-l Ioan Mango numit, în anul 1919, do Revizor Școlar al jud. Sălaj.

Se cade ca, celor ce-și fac datoria față de neam și țară, — să li-se dea recunoștință, dacă e posibil, încă în viață.

Plin de speranță, cu nenumărate planuri bune, a luat în mâini frânele de conducere ale învățământului primar din acest județ, în zile de grea încercare când se cerea a lupta cu foc și sabie pentru a reclădi din nou și mai pompos clădirea culturii române, în locul ruinelor găsite, în acest județ. Pentru desăvârșirea acestei opere naționale s'a pretins un suflet de adevărat dascăl român. Cu un astfel de suflet este înzestrat d-l Ioan Mango, care a muncit decenii de ani pe acele vremuri de restriște, când libertatea noastră națională era încătușată între cadre de tot reduse, oprîți de-a ne manifesta de ceace suntem: de Român.

De unde n'ai, nu poți da; ca dascăl probat și încercat în zilele grele, vitrege ale neamului, D-l I. Mango și-a putut aduna acea hrană sufletească de care avea nevoie dascălimea română în aceste zile, când poporul român își ajunge culmea gloriei în extinderea hotarelor țării.

Din hrana dascălească, depozitată între împrejurările de sus, și-a alimentat învățătorii din județ, pe cari nici când nu i-a considerat de subordinați, ci de coordinați și de colegi. Ori de câte ori, membrii corpului didactic din județ erau întruniți în adunările lor, d-l revizor I. Mango era în mijlocul lor, precum

Isus între învățăceii Săi, povățuindu-i cu vorbe blânde pline de sinceră iubire. Incontinuu i-a îndemnat să pună mare pond pe educația morală și națională, îndemnând pe săteni, pe copii, ca aceștia să-și știe iubi: logea, limba și credința; să-și iubească portul lor național, buncele moravuri și obiceiuri strămoșești.

Când a fost nevoie, a știut fi și sever: pe cei răsvrățiți i-a împăcat, pe cei renitenți i-a muștrat; iar față de cei muncitori a fost recunosător; Isus, ca D-zeu om, a fost nevoit să întrebuințeze biciul contra precupeților bisericeii, alungându-i zicându-le: „Nu faceți casă de negustorie din casa Tatălui meu!“ Clădirile de școli noi și importante, ridicate sub oblăduirea și indemnul dulce părintesc al d-lui I. Mango, — vor fi dovezi neperitoare în istoria școlii populare românești din județul Sălaj și a țării întregi; arătând trecătorilor, șoptindu-le în taină: „Conducătorul învățământului primar din acest județ, din primul deceniu al României Mari, prin noi și-a eternizat memoria; noi suntem filele pe cari se poate citi activitatea sa dintr'un deceniu!“

Precum Noie din biblie, în timpul ce pregătea corabia pentru a se salva cu ai săi de potop, sfătua mereu poporul să-se întoarcă cu credința la D-zeu, — așa și D-l Revizor Ioan Mango în timpul ridicării de clădiri noi de școli, mereu făurea și suflete pline de idealism național care vor da viață acestora. Amvonul său, de unde răspândea envintele calde de însuflețire învățătorimei din județ — era revista Școala Noastră al cărei director era.

Din acest amvon ne încuraja, ne sfătua, dacă era nevoie ne muștra.

Ca dovezi eclatante despre modul cum știa să conducă destinele școlii și sufletul acesteia pe învățător, ne pot servi următoarele rânduri despicate din articolul D-sale: **Noi, ori vremurile?**... „Ori în cotro îți arunci privirea, vezi fețe posomorâte și mulți, foarte mulți oameni, cari se cred neîndreptățiți ori înșelați în speranțele lor, legate de înfăptuirea României.

O nemulțumire și grandomanie generală caracterizează spiritul zilelor noastre. Toată lumea critică situația de azi, cu ochii înclși și în modul cel mai inconștient..... Sunt puțini aceia cari muncesc cu cinste și dragoste pentru zorirea vremurilor mai bune..... Marea mulțime crede, că este destul să fie Români, ca să se poată cocoța cât mai sus fără nici un

merit..... România de azi numai pentru aceea s'a înfăptuit, ca ei să-și poată aduce la îndeplinire toate dorințele lor egoiste....

În cei zece ani trecuți, am făcut mari progrese cantitativ, dar nu și calitativ.... Unii molipsiți de atâtea exemple rele își neglijează datorițele ca să-și poată vedea de afaceri..... Mai sunt apoi leneșii.....“

Din câteva fragmente. din activitatea D-lui Revizor Ioan Mango dintr'un deceniu, primul deceniu al României Mari, depusă pentru înflorirea și reînvierea școlii populare din județul Sălaj, — se desprinde că, s'a știut conforma cuvintelor înțelepte ale marelui pedagog Pestalozzi, când zice: „Cine nu poate jertfi ceva din al său, ceva la care el însuși ține, acela nu e în stare să lucreze pentru trebuințele mai înalte ale poporului și ale omenirii!“

Ca închiere: Domnule Revizor, Vă dorim ca anii din penziune să Vă fie numeroși, plini de viață senină, vioiciune și sănătate; să păstrați și de acum legătura sufletească cu învățătorii județului Sălaj, muncind și de-acum înainte pentru binele neamului și patriei noastre.

Să trăiți la mulți ani !

G. Hoblea.

O muncă încoronată de succes.

Dacă ingeniozitatea controlului omenesc ar găsi o modalitate de a supraveghea cu severitate toate combinațiile intime, pe care încearcă să le pună la cale un om cu frânele unei părțicele de puteri în mâini, am rămâne consternați în fața micului număr de oameni cărora nu li s'ar putea reproșa nimic din trecutul activității lor.

Cinstea, legalitatea și dezinteresul ar fi noutăți tot așa de rari în câmpul meschinărilor cotidiene, cum sunt și vestitele oaze ale Saharei, menite să dea putere călătorului rupt de oboseală și ars de sete.

La noi mai ales de câțva timp încoace, meritele unui om din orice serviciu al statului, se măsoară cu totalitatea

voturilor pe care li-a adus ca aport pentru propășirea partidului îmbibat de poftă harpagomiene și dorințe învălitate în vâlul spiritului de frondă. Cei ce au rămas alături de luptele politice militante sau au rămas fără conducător de membru activ al vreunui partid pretins de guvernare, s'ar putea număra pe degete. Sunt atât de puțini oameni cu adevărat conștiințioși de chemarea și datoria lor, încât pentru ochiul puțin deprins să observe și să judece obiectiv, ei aproape nici nu există. În masa această minimă de merite în sensul plin al cuvântului se cuvine un loc de frunte fostului revizor școlar al Sălajului Ioan Mango, a cărui putere de muncă neobosită a fost pusă exclusiv în serviciul apostolatului obștesc.

În colțișorul acesta de țară, depărtat de orice focar al culturii românești, chemarea unui revizor școlar este cu atât mai deficilă și anevoioasă, cu cât mediul social în care ne târâm existența, pretinde o mai aspră și dărză luptă de romanizare și educație cetățenească.

Analfabetismul sprijinit de asupritorii de eri, a fost detronat grație învățătorimii adânc însuflețită de ridicarea maselor populare, având un priceput și harnic povățuitor în Ioan Mango. Printr'o metodă unică și ingenioasă, alimentată de pricepere și inimizitate, fostul revizor a izbutit să pasioneze întreaga dascălime sălăjeană pentru o muncă productivă și sănătoasă, atât în cadrele activității școlare, cât și în domeniul manifestărilor extrașcolare.

Prin bunătatea sufletească excesivă care-l caracterizează, a reușit să-și facă din fiecare învățător un bun și devotat prieten.

Sfaturile și povețele sale au încălzit neîncetat sufletele noastre, lăsând în urmă iubire și entuziasm.

Spirit pașnic larg deschis sentimentelor generoase, fără a tolera nedisciplina, întotdeauna se bucura sincer când între dascăli și popor domina o deplină armonie. Înfelegător al vremurilor actuale, când centrul de gravitație a tuturor tendințelor noastre este o necondiționată unificare și consolidare națională, n'a scăpat din vedere nici-o ocazie de-a da îndemnuri pentru o cât mai intensă educație religioasă și patriotică.

Împreună cu distinsul D-sale colaborator Dumitru Măr-

gineanu, a muncit timp de 10 ani atâta cât foarte mulți n'ar fi în stare să muncească în zeci și zeci de ani.

Câte sate din județul nostru nu erau complectamente lipsite de localuri pentru școală!

D-l Ioan Mango însă, a luptat contra crizelor valutare prin cari am trecut dela războiu încoace și nu s'a odihnit până când mai tot sătulețul s'a pomenit cu școală.

O muncă încoronată de succes, o muncă uriașe, pentru care cuvintele noastre sunt insuficiente și prea slabe ca s'o înfățișeze în coloritul adevăratelor cuvinte.

Îi aducem însă ofranda noastră de recunoștință.

Năpradea, 12 Februarie 1930.

Paul Dimitriu,
director școlar.

Un sărbătorit.

Unul din fermenții determinanți de curente sănătoase și de continuă creștere a societății este învățătorul de toate gradele atât prin devotamentul său față de școală cât și de concetățeni.

Acest adevăr ni l'au invederat în special ultimele secole, când palidele umbre ale medievalismului au făcut concesie progresului social și inevitabilului învățător.

Învățătorul a fost cel mai devotat credincios prin corpul căruia a curs și curge seva idealismului intransigent.

Învățătorul a fost cel la care în Germania — tronul voinței de fier — activistul Fichte a recurs pentru a-i da aripi de înălțare.

Pe învățător în mod loial l-a felicitat și îmbrățișat Moltke ce se întorsese victorios din Franța, nu pe Wilhelm.

Învățător a fost făcut generalul japonez ce a dat lovitura de grație Rusiei la Port-Artur. Un învățător în covârșitoarea personalitate a lui Benito Mussolini a fost ales de instinctul creației italiene spre a întemeia cezariatul secolului XX.

Învățătorii în toate statele noi create își revendică dreptul de a spune că ei prin desinteresata activitate atât cu cuvântul în școală și pe tribună, cât și cu arma în mână pe front, au luptat până la suprema biruință — unirea gra-

nițelor geografice cu cele etnice — a acelor timpuri, astăzi complectă desființare a analfabetismului, — rușinoasele ecouri ale împrejurărilor haine.

Țara noastră, o splendidă creație geografică și etnică, a avut printre proeminenții factori devotați pe învățători.

Ei plecând din leagănul frământărilor spre libertate a Ardealului și în colaborare cu spiritul românesc săturat de vasalitatea amară a hrăpăreților, frământă sufletul neamului ridicându-i potențialele puteri la creații definitive în: unirea principatelor, liberarea din raporturile de vasalitate, deschizând orizonturi sigure de intrare în vechile hotare geografice ale strămoșilor.

Formarea atmosferei către definitiva unire în învățător și-a găsit nobilul și desinteresatul colaborator.

Războiul cel mare, ce a judecat atâtea procese etnice, a pătruns ca un curent electric din popor în popor și din individ în individ.

Relativ la modul cum în masă au fost mobilizate sufletele Românilor, D-l Rădulescu Motru se exprimă că «prin instinct Neamul nostru a protestat contra nedreptății seculare». Nu este exagerată afirmația că acest instinct a fost canalizat în așa măsură de învățător.

Reintrați în hotarele milenare nepărăsitate de sufletul român, ne trebuia o extinsă contribuție către încheierea ideală a neamului, în care caz școala primară a adus un real serviciu spre a se intra în ritmul adevăratelor însușiri de rasă. Dacă destinele țării cereau o adaptare la noile condiții de stat tânăr și liber, școala primară a fost capabilă să răspundă, datorită conducătorilor ei.

Dintre cei ce au depus o titanică cultură la reconfortarea capabilă de serviciile cerute de stat și patrie a fost și revizorul șef Ioan Mango.

În sufletul său s'au concentrat forțele de lucru cu tactica rafinată de pedagog, necesare situației dificile dintr'un județ ca Sălajul cu imanenta împăcare a intereselor românești și temperarea ambițiilor minoritare.

A posedat toate trăsăturile unui fin pedagog și energia neșovăită a intransigentului idealist, cu cari a condus școala primară a acestui județ dela unire, timp de 10 ani.

A fost expresia tip a unui dascăl român ce și-a plămă-

dit și contopit aspirațiile vieții personale cu idealurile școlii și neamului său; dascălul tip pe care în trecut ni l'au idealizat poezii, trecându-l în patrimoniul definitiv al păstrării ființei etnice. Sufletul său devotat educației, convins de adevărul că școala prin activitatea ei multilaterală este instituția în care se valorifică forțele române s'a pus în slujba ei cu toate puterile sale.

Membrii corpului didactic din județ adunați într'un număr atât de mare spre a cinși munca pe care a depus-o pentru școala sălăjeană, s'au strâns să recompenseze moral pe acel ce a sădit amintiri nobile de învățător ideal în toate sufletele învățătorilor în fruntea cărora a stat cu atâta tact și devotament. S'a cinșit nu numai munca unui mare învățător ci și a unui mare român, căci sărbătoritul — substanță sufletească a unui superior educator, a contribuit la opera cristalizării sufletului etnic și formarea de ideale caractere, — a binemeritat fastuoasa manifestare făcută de un așa larg cerc de admiratori, fapt ce va rămâne unic în analele acestui județ.

Dacă Romanii declarau ca cetățeni de onoare ai Romei pe cei ce-și îndeplineau în mod nobil misiunea cu care au fost încredințați, la fel și noi învățătorii acestui județ îl declarăm părintele de onoare al școlii primare sălăjene și românești, fiindu-ne un prototip al idealului de urmat.

Li dorim ca pasagiul ultim din viață să-i fie presărat de zile senine, suavitatea cărora să-i compenseze calea spinoasă către triumf a școlii ce a servit-o.

Gh. Iancu,
înv. Carei.

Fala noastră.

Cu pensionarea D-lui șef revizor școlar Ioan Mango, toți acei, cari l-au iubit și pe cari i-a iubit, se grăbesc, în diferite forme, a-i aduce prinosul de recunoștință și de adâncă afecțiune.

Și — desigur — vor fi și de aceia, car i vor voi a da lumină asupra activității, vieții acestei ilustre persoane. În mod fidel, însă, nu-o pot aceasta face, pentru-că «oamenii mari» au «fapte mari» și «discrete», pe care nu le putem aprecia în merit, din cauza slăbiciunii noastre omenești, din împrejurarea că nu le cunoaștem . .

A judeca viața unui om, în merit, valoarea Sa morală — după învățăturile noastre creștinești — e lucrul Mântuitorului și D-zeului nostru. Și chiar dacă ar încerca omul să o facă, desigur ar face-o întrun mod necomplet.

Eu, ca învățător sub șefia D-lui revizor școlar Ioan Mango, timp de 10 ani, doresc numai două precizări să fac, înaintea cetitorilor, în legătură cu distinsul și iubitul nostru șef :

1. Ne-a fost mai mult, decât un șef erarhic, ne-a fost un adevărat tată sufletesc. A știut cu vorbe blânde, cu sfaturi înțelepte, în așa mod trata — chiar și cu cei «râi», încât a încălzit în sufletul fiecăruia scânteia omeniei și iubirii adevărate. A știut nu numai a câștiga inimele învățătoarelor, dar a le și ținea aproape de inima Sa.

Mărturisesc, că mulți, foarte mulți, dintre învățători s'au ales buni, conștiincioși, demni de menirea unui educator chiar sub influința acestui caracter de »adevărat șef.« Mulți poate, ar fi devenit rușinea tragmei, dar »de frica, de a nu supăra, pe cel ce nu merită aceasta dela noi, că l'ar durea foarte» s'au trezit înainte de a luneca pe panta destrăbălării.

Domnia Sa, ne cunoștea foarte bine, știa care, cine suntem, aprecia, sprijinea valorile dascălești în așa mod, încât nutrea în învățătoare ambiția iertată și sănătoasă. Ne cunoștea partea slabă, greșelile noastre, ne admonia fin cu răbdare și cu înțelepciune. N'a fost nici când prefăcut, nici nedrept, ne iubea fără deosebire ca un tată, pe toți fiii lui. Și atât în serviciu cât și afară de serviciu a nimerit totdeauna măsura binemeritată de raport și relațiuni.

2. Chipul de a se înfățișa, de a se purta în societate, i-a fost așa de plin de siguranță, pricepere și așa plăcut, încât ai crede, că acest om a umblat pe întreg roțogolul pământului; ai crede că a frecventat toate universitățile. A observat aceasta toată lumea «din afară» întrebându-se: cum se poate că acest om să fie dezvoltat, într'un chip atât de complex și armonios, toate facultățile? Cum se poate că un «învățător» să fie așa bine înzestrat, așa inteligent, așa afectuos? Răspunsul și l'a format tot societatea, care L'a încunjurat: pentru-că a avut curajul de a fi cum L'a creiat natura: simplu, sincer.

Aceasta ținută i-a asigurat — cred în toată viața — dragostea, respectul tuturor, cari l'au cunoscut.

Involuntar și pe neobservate, a trecut acest raport, în formă de simpatie și de oareșcare recunoștință și asupra tagmei, pe care a condus-o. Ba, chiar domnia Sa a lucrat sistematic, conștient, într'acolo, că din toate atingerile, ce le-a avut cu toți - țărani, preoți, notari ori alte persoane alese și conducătoare în județ, superiori erarhici, să asigure din partea lor, pentru învățătorime o mai recunoscătoare stimă, relațiuni bune pretenești. Noi știeam că acest scop l'a ajuns, căci de multe ori, în multe chestiuni «lumea» în învățătorul respectiv stima pe șeful lui, de a fost bine, iar de fost rău, «cruja» pe șeful lui.

Aceasta este pomană, cea mare, adusă nouă învățătorimeii sălăjene.

Ne doare foarte mult, că pierdem pe un șef atât de iubit. Găsim însă alinarea regretului nostru, în două forme: una e că despărțirea noastră de către Dl Ioan Mango, revizor școlar, este numai oficială, aparentă. Legătura sufletului, rămâne și în viitor strânsă și caldă... și pe veci. A doua e că urmașul Domniei Sale este Dl. Dumitru Mărgineanu șef rev. școlar, pătruns de aceeași iubire nobilă și înțelegătoare pentru învățătorime, față de care, vom trăi cu aceeași sinceritate și obediță.

Dorim ca Dl. Ioan Mango șef revizor școlar, să-și petreacă anii de odihnă în deplină sănătate, bucurie sufletească. Ca semn de recunoștință promitem, că-i vom păstra memoria ca «Fala învățătorimeii Sălăjene!»

Eugen Șimonca
dir. școl.

La plecarea în pensie a Domnului șef-revizor Ioan Mango.

Stând și meditănd asupra lucrurilor, par că nu pot să-mi dau seama de organizarea firii și a diferitelor legi omenești cari de multe ori îți țin calea, oprindu-te în loc și punându-te pe gânduri; mai ales când vezi că lucrurile iau alte întorsături și cel care ți-a fost drag te părăsește. E tocmai cazul nostru. Dl. Ioan Mango, fostul nostru șef-revizor, ne părăsește trecând la pensie. Pentru ce ne lasă când e în stare să muncească și când noi avem nevoie de sfaturile și contribuția Doamniei-Sale, pentru atingerea scopului ce-l urmărim: *lumânarea satelor*? Acum când ne părăsește, nu putem face să nu ne arătăm recunoștința pentru sfaturile și îndrumările ce ni-le-a dat.

A făcut mult pentru noi, însă întotdeauna pretindea mai mult pentru a merge cu pași mai rezezi spre perfecționare. Nu pot uita serile din vara anului 1926 când am avut foricirea să stau toată vara în apropierea Dlui Mango și când îl vedeam de multe ori dus pe gânduri, preocupat de starea noastră, a corpului didactic primar. Când afla cazuri din partea vre-unui subaltern al său, mai întâi căuta toate mijloacele fine de îndreptare și numai în cazul când nu-i reușea astfel, proceda pe alte căi mai aspre. Par'că-l aud și acum zicându-mi: „*Ei dragul badii, dac'ar da Dumnezeu să meargă lucrurile la noi așa cum trebuie, aș fi cel mai fericit om*”. În totdeauna a muncit cu drag pentru ai săi, iar de munca de care a avut parte în activitatea Domniei sale de până acuma, n'a fugit nici odată. La Mărgău fiind, ca învățător începător, după cum însuși ne spunea, de multe ori trebuia să-și lipcească pereții clasei etc. etc. cu elevii sau chiar singur, însă nici odată nu s'a desgustat de viață ci a continuat să lupte și mai dârz pentru neamul românesc, așteptând cu resemnarea unui apostol, răsplata pentru ostenele muncii Sale.

Ca revizor școlar al județului Sălaj, a fost un exemplu pentru toți cei cari l'au cunoscut și au avut legături cu Domnia-Sa. Aprecia pe toți oamicii cu cari era în contact fără să jignească pe nimeni. Nu se retrăgea nici odată de a inspecta școalele ru-

rale și de a da exemple celor cari îl înconjurau, cu toată bună-voința de părinte. Problemele de învățământ nimeni nu le-a priceput ca Domnia-Sa și mâna dreaptă Dl. Dumitru Mărgineanu, actualul șef revizor al nostru.

Ne putem mândri cu șezători, cu cercuri culturale, cu administrație școlară etc. dar trebuie să știm că acestea se datorează acestor doi luceferi ai învățământului primar din județul Sălaj, cărora nu avem cuvinte să le mulțumim.

Cu greu ne putem despărți de Dl. șef-revizor Mango, de acest bun ocrotitor al nostru, care ne-a dat atâtea sfaturi și povețe în ultimii ani ai activității Domniei-Sale didactice. Dar, dacă legile omenеști o cer aceasta, trebuie să ne plecăm frunțile în fața lor.

Și acum când ne părăsește acest bărbat de seamă, acest om cinstit, priceput și iubitor de bine; ca un ostaș pus sub comanda Domniei-Sale, îl rog să-mi dea voe să-i urez și de aci înainte; *virtă îndelungată, mult bine, sănătate și să aibă parte de liniște și odihnă, atât de binemeritată.*

Și în viitor, cu drag îl vom vedea în mijlocul nostru și îi vom primi sfaturile, rugându-l să nu-și uite de noi, *cari l'am iubit ca pe un părinte și îl vom iubi și de acum înainte.*

Buciumi, 1930.

Ioan Știrbu.

S'a dus.

S'a dus organizatorul învățământului primar român al județului Sălaj, care cu mână de fier a lucrat la organizarea tuturor școlilor și care poate zice: „Tot ce este bun, frumos, plăcut în școlile primare din Sălaj este opera mea“. S'a dus lumina, care a luminat atâtea puteri tinere, dându-le a cunoaște, care este datorința înv. în serviciul statului și a națiunii.

S'a dus omul a cărui inimă bătea după progres, dreptate și egalitate și pe cari le împărția la fie care după meritele sale.

S'a dus puterea, sprijinul și ajutorul celor slabi și rămași a fi sprijiniți în cariera lor, putând a suporta sarcina grea pusă pe umerii lui.

S'a dus omul, care nu avea odihnă nici ziua nici noaptea,

ocupat fiind de multele agende puse pe capul său, dar toate le-a suportat și în toate a reușit a fi învingător.

S'a dus omul, care a fost iubit de toate și de toți, pentru inima lui cea bună, care a bătut pentru fie care și care inimă suferea, când vedea, că careva este neîndreptățit și nu putea să-i ajute.

S'a dus omul, care s'a gândit mult la fericirea tuturor înv. ca să ne facă îndestuliți și vrednici de a ne chema luminătorii poporului.

S'a dus omul, care în timp mai bine de 10 ani n'a știut ce este politica, n'a vrut a ști ce sunt partidele politice ci a cunoscut numai o singură politică, adică politica școlară, cu care a organizat învățământul primar românesc din județul Sălaj, punând școala primară de stâlp puternic în contra inamicilor la periferia statului Român...

S'a dus omul, care pentru faptele sale mari și frumoase n'a primit chiar nici mulțumită din partea forurilor competente, atunci când în puterea vieții și a activității sale îl scoate la penziune.

S'a dus omul, care a fost atât de popular în cât și copiii îl așteptau cu mare dragoste să-l vadă în sală.

S'a dus eroul, care a luptat pe terenul cultural și a învins prin cultura sa pe toți contrarii săi, cari voiau să-l împiedece în activitatea sa.

S'a dus iubitul nostru șef revizor **Ioan Mango**, tata învățătorilor din județul Sălaj.

S'a dus, dar a rămas între noi cu trup și suflet și credem, că nu vom fi părăsiți, ci vom primi și de acum înainte frumoasele sfaturi ce ni-le poate da un om activ ca D-sa.

S'a dus și când se duce, datorință avem de a-i mulțumi pentru bunătățile D-sale nenumărate, cari ni-le-a dat tuturor, pentru toate aceste îi zicem: „D-zeu să vă conducă pe calea cea fericită în deplină sănătate și să nu uitați pe fiii, cari din inimă v'au iubit și vă iubesc“.

Cahul Silvaniei, la 5 Feb. 1930.

Paul Miclea,
director.

Amintire.

(Un moment)

În vara anului 1927, după ce am terminat milităria, în ziua de 1 Aug. mă întorceam la vatra părintească, cu bucuria unui copil mic, care adăsta să-și vadă mama sa iubită și duioasă. Mă simțeam fericit că în sfârșit terminând și eu serviciul militar, voi avea dreptul să mă gândesc mai liber și că voi privi lumea aceasta din alt punct de vedere.

Îmi făuresc fel de fel de planuri, cari de cări mai frumoase, atât în ce privea viața-mi profesională, cât și cea socială. Peste tot eram întâmpinat de simpatii colegiale și prieteni cari mă asaltau cu întrebările lor despre viața din școala militară și cazarmă, interesându-se unii mai de aproape doar ei urmau să schimbe contingentul vechiu.

Sosit în Zălau, mă gândeam că unde să merg prima dată și la cine? ... În urma unei hotărâri, îmi îndrept pașii spre casa, unde știam că sunt așteptat cu mai mare dragoste ca ori unde. Mergând cu pașii forțați pe strada Ștefan cel Mare, cu capul în pământ, ticluind sau dând verdictul ultim unui plan deodată mă trezesc din această reverie, ridic capul în sus și zăresc în depărtare o persoană impunătoare pe care o recunosc. Mă reculeg să dau dovadă de un salut milităresc cum scrie la »Regulament« și totodată să-mi exprim bucuria și respectul față de un superior. Ajuns la 3 pași, îmi iau poziția, duc mâna la chipiu și ... salut. Voiam să trec, însă o mână pe care nici odată n'am prins-o, s'a îndreptat spre mine, primind salutul meu respectuos.

Știa Domnul revizor D. Mărgineanu că vin dela armată și-mi pune câteva întrebări: Cum am reușit? ... Unde am făcut școala? ... stagiul? ... etc. Răspund scurt și la'nțeleș. Văzând însă că sunt ascultat, am întrerupt firul convorbirii ce acuma nu mă interesa deaproape, cerând D-lui revizor, să binevoiască, de va fi posibil, să mă propună ca învățător la școala din . . . . și am început eu a invoca diferite motive, pentru sprijinirea cererii mele. Că sunt mai aproape de mama și în felul acesta nu mă va costa așa mult întreținerea, vrând

să mă pun la curent cu de ale îmbrăcăminteii etc. deoarece milităria mi-a secăt cea din urmă para și câte altele. Sunt ascultat și-mi propune să fac cerere și că D-sa s'o sprijinească.

Mă despart cu cele mai dulci iluzii, sperând că acum am făcut treabă și că voi primi cu siguranță postul din..... Eram tare fericit și în urma acestei convorbiri, părea că m'am mai ușurat, văzând cum să desfășoare înaintea ochilor un viitor, care-mi va aduce realizarea dorinței mele arzătoare.

. Eram deja în noul post, propuneam, mă certam cu copiii pe tema disciplinei, care am însușit-o la perfecție și ce nu făceam în noua sală de învățământ mai igienică și mai drăguță ca cea dinainte de armată.

Odată ridic ochii în sus și văd că abia câțiva pași mă despart de satul meu. Admir turnul înalt dela Biserică, Școala, cari se oglindeau în razele purpurii ale apusului de soare și mă gândeam, că de acum nu mă voi despărți de ele niciodată. Promisiunile mi-au umplut sufletul de bucurie și așteptam Sâmbăta proximă să merg la Zălau pentru a face pașii necesari pentru a câștiga victoria, care era să fie efemeră. Nu știam că »fără muncă asiduă și persistență nu este isbândă și fără isbândă, rar ajunge omul la victorie și cine vrea să culeagă acest fruct — a spus un nobil păgân — trebuie să-l ude cu sudori«. În sfârșit ce să fac?... Merg la revizorat unde mă întâlnesc cu alți colegi și toți admirau scăderea debilității mele fizice, cauzată de traversarea infinită, în pas alergător a liniei ferate Băicoi-Ploești, urcarea și coborârea tuturor râpelor adânci din hotarul Homorâciului și a Slănicului. Dar eu vreau să-mi văd de post să nu cumva să-l pierd. Imi iau inima în dinți, bat la ușa D-lui revizor șef Ioan Mango. Intru. Salut și în câteva cuvinte, spun că am terminat cu armata... apoi încep cu chestia numirei mele și rog a mi-se aproba numirea la postul din..... spun motivele cele mai puternice ca să pot primi postul solicitat. »Bine, D-le Moigrădeanu, vom vedea, noi te vom propune, însă un lucru»... Și-apoi începe domol și tare fin a-mi aduce la cunoștință, cele dinainte de militărie. Mă sfătuește că ce să fac și cum să dreg, ca mediul să-mi priască mai favorabil. Am ascultat și, deși în mine aprobam veracitatea afirmațiilor, simțeam că de acum orice încercare e degeaba, totul s'a dus ca roua dimineții și de acum iarăși voi fi silit a duce o viață de ana-

choret, în liniștitul sătișor dela poala Meseșului. Primesc sfatul însă mă gândeam că oricum, nu sunt îndreptățit. Peste câțva timp primesc ordinul să-mi reocup postul avut anterior. Ce să fac?... »Ordinul se execută și nu se discută«. Acum eram mai singur ca oricând și nu mă încurajau nici cuvintele sătenilor cari își exprimau bucuria că mă revăd la ei. Trăiam retras și căutam ceva să-mi alung amărăciunea și decepțiunea. Ore și zile întregi meditam asupra celor întâmplate și încetul cu încetul s'a născut în mine o idee, care a dat naștere unei hotărâri eficace. Numai atunci în liniștea serilor singuratice, am aflat că câtă dreptate nu era în cele spuse de Șeful meu, de acela care întregului Sălaj, timp de un deceniu, i-a fost un prețuit sfătuitor și îndrumător, atât în școală cât și în afară de școală, pe teren școlar și extra-școlar. Adevărat că »un sfat bun folosește mai mult ca orice avere«. Cunoșteam sinceritatea D-lui Șef și am constatat ulterior că »Mai mult folosește musturarea omului sincer, decât laudele oamenilor făjarnici«.

Acum când plecați din fruntea învățământului Sălăjean, Vă suntem datori cu multă recunoștință și rugăm pe Atotputernicul D-zeu să Vă răsplătească înmiit, pentru grija ce ne-ați purtat-o, făcându-Vă părtași de o viață lungă și fericită. Permiteți-ne încă o umilă rugămintă pe care V'o adresăm: Ori unde ați fi, nu ne uitați, ci din când în când prin sfaturile Domniei-Voastre, aduceți-Vă aminte de corporația socială, care nici când nu v'a uita, rămânând etern recunoscătoare și cu mare reverință față de: faptele, persoana și numele Domniei-Voastre.

Iar demnului urmaș al Domniei-Voastre îi urăm viață lungă, pentru realizarea muncii începută pe altarul sacru al școlii românești din Sălaj, sperând că persoana Domniei-Sale, care intrupează: perseverența și idealul, va triumfa biruitor și va putea rezolvi cu ușurință, ceea ce până acuma din diferite motive nu s'a realizat.

Il rugăm să primească asigurarea colaborării noastre sincere, dorindu-i un respectuos — „*La mai mare*“.

G. Molgrădeanu.

Neadevărate.

Din viața dascălească a d-lui I. Mango.

Un interviu neacordat.

Un număr festiv al revistei, închinat d-lui Revizor Școlar Ioan Mango care trece la pensie, trebuie neapărat să spicuiască câte ceva din toate domeniile activității sărbătoritului. Numai așa poate oglindi fidel imaginea întreagă a portretului celui ce n'a fost nicidecum om rigid în viața dascălească ci bun și de spirit, i-au plăcut glumelo și totuși a rămas „om serios“.

M'am mai gândit să-mi servesc scumpii mei cititori și cu ceva mai vesel — nu cum fac guvernele când e vorba de leafa noastră...

De aceea, voiam să-i iau un interviu d-lui I. Mango, anume pentru pagina aceasta,

Apoi deși în Februarie, timpul nu mă mai poate reține de la o deplasare la oraș — pentru interviu — cu toate că hainele mele-s dascălești, adeca subțiri și peticite ca „sporul“ nostru, pentru care a fost păcat atâta congres, vorbărie și întârziere de ordonantare... Căci, odată cu succesul nostru la Haga, moș Gerilă — dușmanul meu de moarte, ca și al lui Gri-vei și a mutat domiciliul din țara noastră, unde îmbrăcați subțire tremuram din gros, se vede în Ungaria unde moș Bethlen după ce-l luase cu călduri replicile lui Titulescu în capitala Olandei, opoziția l-a pus la frigorigerul clănțenelilor de măsele și de colți canini...

Deci, într-una din zilele acesto călduroase — vai de cei cu paltoane! — dădai lecție indirectă și haide la gară, ia bilet, urcă în tren, dă-te jos la Zălau, cere audiență d-lui Mango și uite întrebările mele și răspunsurile ce trebuia să primesc:

— *Cum ați ajuns Revizor?*

— „Am avut totdeauna nota 10 la inspecții. Niciodată n'am avut un singur elev, care să nu-mi știe răspunde întrebărilor ce le puneam în fața inspectorului!“

— *Cum ați putut obține un rezultat așa de bun?*

— Foarte simplu. Imi aveam metoda mea: Școlarii cari

știau cheștiunea, ridicau mâna dreaptă, iar cei cari nu știau, ridicau mâna stângă...

A trebuit să fiu atent la mâinile întinse...

— *Dar, de ce nu v'ați însurat niciodată?*

— Nu, domnule, eu n'am fost niciodată contra căsătoriei! De ce m'am ferit a fost: *căsnicia*... Cu toate astea, era să mă logodesc, dar cauza că n'am făcut-o, a fost un copil.

— *Cum? Avea deja, copil?*

— Nu așa. Un copil de clasa mea. La o lecție de cultură socială fiind vorba de familie, amintii elevilor despre însemnătatea căsătoriei și despre nenorocirea divorțului...

La rezumare, am pus întrebarea următoare: Nebunia este o cauză de divorț? Elevul Ionică, mi-a răspuns: „Nu. Nebunia e o cauză de căsătorie.“ Atunci mi-am dat seama că se prea poate să fie adevărat. Am făcut, de altfel, bine. Acum că sunt scos la pensie, nevasta nu m'ar mai scoate din „babalâc“ „moșneag neputincios“ etc. Poate că ar trebui să mă fac vânător de cerbi, sau să împrumut podoaba capetelor acestor animale... Așa însă, nu supăr pe nimeni. Regret doar despărțirea de dascălii mei și de... dascălițe...

— *Ceva întâmplări din viața Dv. dăscălească?*

— „Prea originale pentru pagina d-tale nu am multe, căci am trăit în vremuri grele... Totuși mi-amintesc de unele:

Ca dascăl, aveam un școlar poznaș de care-ți amintii:

Ionică — care-mi răspundea întotdeauna în felul său:

— *Care e pluralul dela copil, Ionică?*

— *Gemeni!*

*

— „Ce au făcut evreii după ce au trecut marea Roșie?

Ionică: S'au așezat la soare să se usuce.

*

— Uitați-vă aci copii, să vă demonstrez teorema.

Ionică: La ce d-le învățător, noi vă credem și așa...

*

Ionică: D-le învățător! Poate fi cineva pedepsit pentru ceva ce n'a făcut?

— De sigur că nu!

— Foarte bine! Eu nu mi-am făcut problemele de casă...

*

Ca revizor. Pe când făceam inspecție la școala din C., un copil sta tot timpul în picioare și plângea.

— De ce plângi?

— M'a înțepat o albină, hîi.

— Unde?

— Nu pot să vă spun domnule Revizor, hîii...

— Atunci, stai jos!

— Nici asta nu pot, hîii.

*

La o lecție de geografie am întregat:

— Dece e globul acesta pămîntesc înclinat spre dreapta?

Copiii rămân într-o tăcere olimpică, cu gurile căscate. Dar învățătorul intervine pentru salvarea situației: — Scuzați d-le Revizor, dar, zău, așa l'am cumpărat!

*

— Ce zicți despre urmașul Dv. d-l Mărgincanu?

— Va fi cel puțin tot atât de vrednic ca mine. De astfel: margo și margine e tot una.

— *Iar noi, dascălii, nu ne vom abate niciodată de hotarul permis de aceste „margini“...*

*

Tot gândindu-mă asupra interviului ce aveam de gând să-l iau d-lui Mango, am ajuns la stație...

Dar, abea aci băgai de seamă că unui dascăl ca să voiajeze nu-i e de de-ajuns o zi cu deplină căldură ci îi trebuie o pungă cât decât plină... Ori, eu n'avem nici un sfanț, mulțumită sporului. Unde mai pui scumpirea Cheferenului și credit la ghișeu de bilete nix!...

Să renunț la interviu? Ce-ar zice cetitorii mei?

Este ceva fără putință, dascălului? Nu facem noi minunea de a trăi luni întregi fără loafă, de a vota pe cei ce nu ne candidează, de-a munci cinstit pentru o pensie de mizerie, după o viață de sărăcie

Ei, când noi săvârșim atâtea autentice minuni, poate exista vre-o cauză să nu iei un interviu când vrei? De sigur, că nu.

De aceia: m'am reîntors dela gară acasă fără să mai merg la Zălau cu trenul, iar seara am înfășcat pe Morfeu de ceafă și pe aripile lui, am mers de am luat interviul pe care vi-l'am descris aci...

Villy.

Voci din presă.

Sărbătorirea unui vrednic rev. școlar.

D-l Ioan Mango primul revizor școlar român al județului Sălaj, după un serviciu neîntrerupt de 11 ani (1919-1930) în această funcțiune și după aproape 35 ani de dascălie a ieșit la pensie pe ziua de 1 Ianuarie a. c. — În ziua de 22 Februarie dăscăliimea română din Sălaj s'a întrunit la Zălau într'o ședință festivă, din inițiativa D-lui D. Mărgineanu noul revizor școlar și a D-lui S. Oros președintele asociației județene pentru sărbătorirea lui. Cu această ocaziune D-l. I. Mango a fost obiectul unor manifestații de iubire și recunoștință, de care numai românii sălăjeni sunt capabili față de bărbați lor frunțași bine meritați. D-l I. Mango a fost decorat cu medalia de aur ce i s'a oferit din partea învățătorimei sălăjene cu acest prilej. A fost salutat cu discursuri frumoase. În numele asociației a vorbit președintele S. Oros, în numele județului, prefectul Dr. Alex. Aciu, în numele Min. Instr. inspectorul Pomp. Dan, în numele revizoratului, D. Mărgineanu, în numele școlii normale, directorul Cornel Pop, Corul dirijat de prof. Simu a executat mai multe imnuri. Invătoarea Eugenia Barbulovici din Bocșa și inv. Teodor Crețiu din Hereclean au declamat frumoase poezii ocazionale. — Emoționat de această călduroasă manifestație a răspuns fostul revizor Mango, arătând că în timpul celor 11 ani de funcțiune nu s'a amestecat în politica partidelor, ci toată grija și munca și-a consacrat-o numai școlii și culturii poporului.

A relevat meritele colaboratorilor săi și în primul rând a subrevizorului de biuro Dum. Mărgineanu vrednicul său. urmaș, apoi al subrevizorilor Augustin Creșpoi, Emil Pocola, Nicolae Nistor, Ioan Fathi, Ioan Maxim, Sim. Oros, I. Buta și a regretatului Leontin Turcu.

Seara a avut loc în cinstea sărbătoritului un mare banchet, la care au participat 400 persoane, tot ce are mai select în intelectualitatea română în Sălaj. S'au rostit însufletite

toaste din partea colonelului Florescu, prefectul Aciu, revizorul Mărgineanu, protopopul Roșca, inspectorul Tr. Șuteu, președintele asociației generale a învățătorilor din Ardeal, reprezentantul școlilor minoritare, învățătorii Cleja, Luiza Grama, Tămaș etc. După banchet a urmat dans până în zori de zi în sunetele armonioase ale muzica militare pusă în mod gratuit la dispoziția publicului.

Se cetește scrisoarea D-lui inspector școlar G. Tulbure, prin care își exprimă recunoștința pentru caracterul și activitatea sărbătoritului.

(»Gazeta de Vest« Nr. 187.)

Cor.

Revizorul școlar Ioan Mango.

cu 1 Ianuarie curent a fost trecut la pensie pentru împlinirea anilor de serviciu. Depărtarea sa o regretă deopotrivă publicul românesc și maghiar. Persoana revizorului școlar Ioan Mango este încunjurată în tot județul de stima bine meritată. Indelungata sa activitate pedagogică a însemnează un mare profit nu numai pentru cultura românească, dar și pentru cultura generală a produs lucruri neperitoare.

(»Nagyvárad« No. 15, din 19 Ian. 1930.)

Sărbătorirea d-lui Rev. I. Mango.

În viața umană sunt puține cazuri când individul poate privi din culmea activității lui, recunoștința celorlalți indivizi, pentru faptele sale. Omul merituos, se poate simți fericit când încă în viață gustă din cupa recunoștinții.

Această fericire a putut-o simți d-l Ioan Mango, primul revizor în Sălaj, după unire, când învățătorimea sălăjeană, l-a sărbătorit în ziua de 22 Februarie a. c cu ocaziunea trecerii d-sale la pensie cu data de 1 Ianuarie 1930.

Învățător modest, al satului Mărgău din apropierea Hue-dinului, pe care l-a ridicat prin munca sa dascălească, a ajuns prin merite în 30 Maiu 1919, revizorul șef al Sălajului. Mai mult de un deceniu a funcționat în acest post având de-a se

lupta cu greutățile postbelice, în urma ocupației străine de 1000 ani.

Faptul că nu s'a dat învins din greaua luptă și balanșul stabilit de d-sa între opera culturală a poporului român din Sălaj și interesele culturale ale elementului minoritar, au determinat succesul strălucit al sărbătoririi d-sale, la care au luat parte pe lângă aproape întreaga dăscălime, multe autorități din județ, chiar și minoritarii.

Aceasta zi a fost dintre cele mai însemnate în epoca cult. a Sălajului dela războiu încoace : nu degeaba sărbătoritul zilei a fost omul datoriei, omul școalei și omul culturii românești.

În programul zilei a fost o ședință festivă și un banquet. Dintre autorități au participat : Dl. Dr. Alexandru Aciu, prefectul Sălajului, d-l colonel Florescu și alți ofițeri, d-l Pompiliu Dan, inspectorul școalelor minoritare d-l Traian Șuteu, inspector gen. al învă. primar, d-l Corneliu Pop directorul școalei normale Zălau, cu profesorii școalei, d-l Dumitru Mărgineanu actualul revizor șef și alții.

Din programul ședinței festive desprindem discursurile ținute despre activitatea și meritele d-lui I. Mango, de către următorii : Dl. S. Oros, preș. Asoc. Inv. din Sălaj, d-l Dl. Al. Aciu, prefect, din a cărui vorbire menționăm :

Când v'ați adunat să sărbătoriți și să vă luați adio dela un șef al DVoastră, om ieșit din tagma DVoastră care 35 ani a servit cauza învățământului românesc, nu numai lui ci și DVoastră Vă faceți onoare.

La această recunoștință și onoare ce i-o dați atât pentru vrednicia, talentul, calmul și bunul simț dovedite într'o situație grea de revizor-șef al județului Sălaj aproape 12 ani, cât și pentru prietenia din copilărie, rămasă neștirbită, ce ne leagă de Dl. Ioan Mango, mă atașez și eu în numele județului Sălaj și nu numai cași președintele comit. școlar județean ci cași un prieten devotat a lui, cași al DVoastră îi aduc aici mulțumitele noastre, pentru calitățile distinse, munca și cinștea depusă în interesul neamului românesc, dorindu-i, ca și pe mai departe unde-l va pune soartea, să rămână ce-a fost : un bun român, un bun creștin, un om înțelegător și mai presus de micile veleități omenești, iar distinsului său urmaș îi dorim acelaș succes, pe aceiași bună cale, făcând ambii cinște

locului ce-l ocupă, tagmei învățătoarești și neamului întreg, ai cărui fii vrednici au fost o viață și le dorim tot vrednici să rămână în bine și întru mulți ani.

Au mai vorbit: d-l P. Dan, d-l D. Mărgineanu, d-l Cornel Pop și Prof. Roșca.

Dl. Ioan Mango a răspuns emoționat.

Punctul principal al ședinței festive a fost decorarea d-lui Ioan Mango cu medalia de recunoștință a învățătorimii sălăjene prin d-l președinte al Asociației Inv. Sensitivă a fost și despărțirea d-lui D. Mărgineanu prin sărut, de șeful său.

Ca un fenomen s'a întâmplat că tocmai când se cânta »Mulți ani trăiască« de către corul școlii normale, omului luminii, s'au aprins electricile luminând sala festivă a Prefecturii ca și cum s'ar fi arătat că și providența recunoaște munca pentru lumină a omului sărbătorit.

La banchet au participat aproape 400 persoane

S'au ținut toasturi de către aceleași persoane cari au vorbit la ședința festivă și de către d-l Traian Șuteu insp. gen., de d-l colonel Florescu și alții.

Muzica militară și orchestra, au distrat pe participanți în tot timpul banchetului și la dansul care a ținut până la ziuă.

Prin felul cum a fost sărbătorit d-l Ioan Mango, i s'a putut aduce o recunoștință care nu i se putea aduce pe altă cale în viața de apostol.

Această sărbătorire v'a fi un imbold la muncă și pentru d-l D. Mărgineanu, actualul revizor, văzând că ostașii cu care are să lupte știu cinsti pe comandantul lor și nu-l părăsesc nici după sfârșitul luptei.

Cu ocazia acestei sărbătoriri, dorim cu toții zile fericite d-lui Ioan Mango în viața d-sale de pensionar, iar d-lui revizor actual îi promitem ajutor în continuarea operei culturale a Sălajului.

(»Gazeta de Duminecă« Nr. 9.)

Rip.

Un cuvânt de mulțumită.

Acum, după ce serbările aranjate cu ocaziunea penzionării mele, au trecut, le văd cu mult mai frumoase și grandioase. Ele ne fac o deosebită cinste tuturor. Amintirea lor voi păstra-o în suflet cu cea mai mare recunoștință, iar medalia comemorativă, care veșnic imi va aminti de ele, voi purta-o cu mândrie, ca pe un simbol al legăturilor sufletești ce ne-au unit.

Mulțumesc din suflet tuturor acelor cari au aranjat, contribuit și participat la reușita acestor serbări.

Sunt mândru de ținuta învățătorimei sălăjene, care s'a știut impune așa frumos și demn. Doresc s'o văd totdeauna la culmea chemării.

Ioan Mango.

Omul bun nu se bucură numai el singur de faptele sale ci răspândește în jurul său o atmosferă de fericire pe care o respiră toți cei ce-l inconjoară.

MANTEGAZZA.

Cine lucrează pe față are toată lumea împotriva sa; el trebuie să fie gata la toate, ca în războiu. Trebuie să creadă și mereu să creadă. Orice nouă creație este o nouă isbândă. Înainte! Iată loznica sa

LAUBE.

BINE AȚI VENIT!

Am auzit multe glasuri și din diferite părți, că dascălimea sălăjană se prezintă relativ bine, în raport cu trecutul. Măguliți, dar fără intenția de a ne încrede prea mult, dacă laudele ce ni-se aduc sunt sincere — n'avem nici un motiv să ne 'ndoim de asta — și totodată mulțumitor — că aceasta se datorește superiorilor noștri imediați, domnilor revizori cari ne-au condus dela preluarea imperiului: d. d. I. Mango și D. Mărgineanu.

„*Qualis dominus talis servus*“, zice o vorbă latinească. Adică: Cum e stăpânul e și slugitorul. Și pe drept cuvânt. Am avut de 11 ani, în fruntea noastră oameni vrednici și statornici. Intr'alte părți au fost certe, la noi deplină armonie. Adevărat noroc. Căci: „*Ubi potestas disident, humiles laborant.*“ (Când cei mari se ceartă, cei mici suferă.) Iar noi n'am avut ce suferi. Am fost conduși pe căi bune, iar greșelile cari nu ne-ar fi făcut cinste au fost în mare parte îndreptate.

Prin trecerea la pensie a domnului I. Mango, am pierdut mult. Norocul nostru însă, nu doarme. În loc de un străin care nu ne-ar fi cunoscut și nu l'am fi cunoscut, în postul de Șef Revizor l'avem pe d. D. Mărgineanu! Circulara ce ne-a trimis-o e pentru noi o asigurare și un îndemn brodat cu multe speranțe în progresul și ridicarea țaginei noastre și a școalei, în viitorul cel mai apropiat. Două puncte ies în relief din programul de muncă ce ș'a impus noul »șef.« a) „*Ridicarea morală*“ a corpului nostru dascălesc, ca și a întregii societăți, atât de necesară în

împrejurările actuale. b) *Ridicarea prestigiului dăscălesc*, la nivelul la care trebuiește, având în vedere menirea noastră ca falangă de muncă constructivă. Cât e de dorit să se ridice acest prestigiu dăscălesc, pe care mulți încă îl calcă în picioare!

Cunoaștem energia și forța morală de care dispune d. Dumitru Mărgineanu. Viitorul glorios al școlii românești dela granița de vest a țării, e asigurat prin venirea în fruntea județului a Domniei-Sale.

De aceea, salutăm cu bucurie pe d. Revizor-Șef, D. Mărgineanu și asigurându-L de concursul nostru întreg și de-o ascultare necondiționată, Îi zicem cu toată sinceritatea: *Bine ați venit și cu Dumnezeu 'nalntel!*
Villy.

In clasa primului meu Invățător.

(*Amintiri din școala d-lui revizor D Mărgineanu*)

Cu mult drag îmi aduc aminte de toamna anului 1913. când pentru prima dată am trecut pragul școlii, în rând cu alți șmecheri petulanți de vârsta mea. Eram mic și fricos din cale afară. La gândul că va trebui să vorbească cu domnul învățător mă treceau sudorile. Nu știam cum să încep vorba cu domnia-sa ca să nu se supere, căci după pricepera mea de atunci, nu mă așteptam la nici un bine dela învățătorul meu, decât la bătaie, pentru cea mai mică groșală.

Dă-odată văd că apare domnul învățător, care văzându-mă nou venit la școală, se apropie de mine cu vorbe blânde adresându-mi mai multe întrebări. Răspunsurile mele au produs oare care haz în fața școlarilor mai vechi.

În fine m'a așezat în banca prima și mi-a dat Abecedarul, pe care atât de mult îl așteptam și dorisem și care mi-a proturat mare bucurie mai ales că era plin cu fel de fel de ilustrații.

Evocându mi în amintire munca d-sale de dascăl, trebuie să afirm că era întotdeauna la datorie și-și cinstea slujba. O notă pe care și-a păstrat-o și-l caracterizează și în prezent, servind ca o pildă vie pentru toți, cum trebuie să stea la datorie.

Se ocupa foarte mult cu noi, indemnându-ne la muncă

cinstită. Nu voi uita nici odată dragostea și iubirea ce o avea față de noi, când eram buni, dar tot așa de sever era cu cei ce greșeau. În special pedepsea furtul și minciuna. Țin minte ca ieri, că din neglijența mea a ajuns în ghiozdanul meu caietul unei fete de evreu, pentru care am luat o sfântă de bătaie, că nu o voi uita până-mi va cânta popa „cu sufletele *dreptilor*“. Când l'am văzut după masă că-mi zâmbește, am trecut cu vederea peste ce se întâmplase, simțindu-mă cel mai fericit cetățean al școlii. Se ocupa individual cu unul fiecărui din noi, așa că la toți ne cunoștea firea și caracterul. Nici când nu tolera nici o greșală. Mulțumită acestui fapt, stârpise cu totul din clasa Domniei-Sale: minciuna, lenea, murdăria, furtul și alte boale, de cari sufăr școlile fără educatori buni. Cei 5 ani, petrecuți în clasa d-lui învățător Mărgineanu și sub directa supraveghere a Domniei-Sale, au rămas pentru mine cei mai fericiți din viața mea de până acuma și poate pentru totdeauna. Plângând părăscam școala primăvara, pentru a porni toamna cu și mai mare alai la muncă; mai ales că eram convinși cu toți că ne vrea binele. Îl vedeam răsând de fericire când vedea că-i urmărim sfaturile și exemplul. Sunt mândru că am avut nu educator de talia d-lui Mărgineanu, care astăzi pe baza meritelor d-sale a ajuns șef revizor al județului Sălaj. Mi-se umple inima de bucurie, la această constatare! Iată aci un exemplu, de ce poate face un om prin muncă cinstită și dreaptă. Nu se putea o numire mai bună în fruntea Corpului didactic din Sălaj! Noi avem această numire ca o mângâiere la plecarea D-lui fost șef revizor Mango. Pe noul șef revizor îl cunoaștem și ne cunoaște. Și știm ce muncă uriașă a depus dela unire incoace ca revizor școlar de administrație. Am văzut că Domnia-Sa a pus cea mai sănătoasă bază *administratiei școlare* nu numai în județul nostru, dar și în țara întreagă. Avem toată încrederea în puterea de muncă a d-lui șef revizor Dumitru Mărgineanu, atât de extinsă și desinteresată și îi dorim: succes la această muncă, realizarea dorințelor și ducerea planurilor Domniei-Sale și ale familiei D-sale la sfârșit bun, precum și să aibă parte de o viață lungă și veselă, pentru a ne conduce mai departe ca un adevărat părinte, pe căile începute așa de frumos!

Să trăiască noul nostru șef revizor!

Buciumi, la 16 Februarie 1930.

Ioan Știrbu.

Tactica bună a Generalului produce izbânda soldatului.

Școala primară este pepinieria națiunii; în ea puieții sălbateci vor fi nobilitați prin altoire și îngrijiți cu cea mai mare sfințenie, căci pomișorii proveniți o să fie bravii stejari ai neamului. În fiecare sătuleț se găsește o mică pepinierie națională, avându-și pe grădinarul său: Învățătorul, care cu o jingășie va îngriji tot puiețul și pomișorul aflător în ea, căci aceștia sunt: vlăstarele națiunii, sunt nepoții strămoșilor și speranța generației de mâine, care va alcătui masa viitoare a poporului român. Grădinarul bun se intristează când chiar numai unul, din pomișorii săi, este diformat; așa să ne intristeze și pe noi învățătorii — grădinarii națiunii — când unul din fiii neamului pornește spre căi greșite.

În județul nostru, Sălaj, avem cam vreo 280 pepinerii de-ale națiunii — școli primare și grădini de copii, — conduse de vre-o 4—5 sute grădinari — învățători, a căror conlucrare trebuie să fie în plină armonie și iubire.

Cele 280 pepinerii ale națiunii, școlile primare din județ se pot considera de o cooperativă națională culturală.

În fruntea acestei cooperative culturale a jud. Sălaj, — ca vrednic urmaș al Dlui Revizor I. Mango, care după o muncă conștiințioasă și încordată, desfășurată în timp de 10 ani, s'a retras în penziune — este numit de Revizor județean Dl. D. Mărgineanu. Îl cunoaștem cu toții, căci a muncit umăr la umăr, alături de Dl. Revizor I. Mango, punându-și în funcție toate forțele sale didactice, tehnice și spirituale pentru a izbuti ca școala pop. rom. din acest județ să fie între primele, iar învățătorul ei între primii.

Cunoaștem nenumăratele povețe, directive pe care ni le-a comunicat Dl. D. Mărgineanu în coloanele revistei: »Școala Noastră«; mai cunoaștem și munca colosală depusă ca contabil al comitetului școlar județean, elaborând și editând: „Căliuza administrativă.“

Această muncă neprecupețită, săvârșită cu atâta zel și devotament, lucrând chiar nopți întregi, — a fost recunoscută de către autoritățile în drept, încoronându-i această muncă cu recunoștință și distincția de a-l numi de Revizor școlar al județului Sălaj.

Noul Domn Revizor D. Mărgineanu cunoaște individualitatea, aproape, a fiecărui învățător din județ; va ști cum să înceapă, cum să continue urzirea firului, intrerupt de antecesorul Său vrednic, în conducerea școlii, învățământului și învățătorimei din acest județ, ca la vremea secerișului să obțină cantitatea și calitatea recoltei dorite.

De închiere acestei bineventări las să urmeze următoarele :

»Mare lege a omnirii este să traiești, să ajungi mare și să desfășori ceea ce este în tine mai puternic și mai deosebit.«

»A avea izbânzi cu toți ai tăi în trecut, o voință la fel cu alor tăi în vremea de față, a avea lucruri mari cu toți împreună, și a voi să înfăptuești încă mai multe, iată condițiunile neapărate pentru a fi un popor!«

»Să trăim unii prin alții, unii pentru alții, să trăim în toți și în fiecare, simțind pe aproapele nostru că trăiește în noi înșine, iată adevărata menire a omului.«

Să trăiți la mulți ani!

G. Hoblea.

Tinerii cari au focul sacru pentru binele țării și vor să se distingă și să se urce așa de sus pe scara socială, să nu uite că numai munca, moralitatea, meritele și serviciile aduse țării trebuie să fie regula.

I. C. BRĂȚIANU.

Nici o filosofie, nici o morală nu va putea înlocui religia pentru mulțime.

SCHLOSSER.

Nădejdi.

După făurirea României Mari, școala românească s'a găsit forțamente într'un haos deprimant, de dezorganizare administrativă și regres.

Faptul trebuia refăcut, disciplinat și așezat pe baze solide în conformitate cu necesitățile sociale postbelice. Greutatea era mare mai ales în ținuturile alipite, unde toate străduințele de mai bine ale dascălimei, aveau să întâmpine obstacole de neîn-vins, pricinuite de un spirit social eteroglot și o situație economică precară.

Forțe didactice puține, iar starca morală a masselor populare dureros ruinată de vijeliile războiului, precum și șovinismul minoritar în plină ascensiune, reclamau eforturi gigantice în domeniul învățământului primar.

Învățătorii aveau imperioase nevoi de îndrumători pricepuți și dezinteresați, cari să-i susțină în toate acțiunile lor de apostoli ai neamului.

Județul Sălaj, spre bucuria noastră a tuturor, a avut și are încă parte de asemeni diriguitori.

D-l Dumitru Mărgineanu revizor școlar, a dus o luptă aprigă pentru înfăptuirea tendințelor școlii românești, știind s'o salveze din ghiarele unei evidente decăderi. De aceea locul Domniei-Sale în fruntea revizoratului școlar din jud. Sălaj, este o bună chezașie de isbândă și progres.

Om încă tânăr, energic și înțelegător al tuturor nevoilor școlare, n'a pregetat o clipă în apărarea justelor interese dascălești.

Animator neobosit al entuziasmului tineresc, a muncit intens în toate ramurile de activitate didactică, câștigând astfel stima, admirația și simpatia tuturor oamenilor care-l cunosc.

În special s'a distins mult în domeniul administrației școlare. Domnia-Sa a înțeles că o bună organizare școlară în vederea unei munci productive și sănătoase, nu se poate realiza fără să aibă la bază pe lângă principiile pedagogice și o severă disciplină administrativă.

Astfel a pus la îndemâna învățătorului „călăuza“ o prețioasă

busolă de orientare în chestiunile contabilității necesare pentru conducerea școalelor și a comitetelor școlare. Fără să fim în primejdie de-a luneca pe povârnișul exagorărilor, putem spune că datorită D-lui revizor Dumitru Mărgineanu, județul Sălaj, se prezintă cel mai bine organizat din punct de vedere administrativ școlar din întreg cuprinsul țării.

Spirit practic, modelat cu minuțioase teorii științifice este în măsură să procedeze la deslegarea tuturor problemelor, în chipul cel mai satisfăcător posibil.

Sincer convins de menirea noastră, a dascălilor, va lupta cu îndârjire pentru îndeplinirea aspirațiilor ce ne preocupă, căci pe lângă o îndelungată experiență în cadrele învățământului, precum și o severă pregătire, Domnul Mărgineanu mai are încă tocmai ceia ce lipsește multora: suflet generos și dragoste de neam.

Responsabilitatea care apasă actualmente pe umcrii Domniei-Sale, se refrânge în mare parte și asupra dascălimei. De aceea trebuie să ne alipim cu toată dragostea sufletului nostru de Domnia-Sa, pentruca să ducem cot la cot lupta viitorului pentru desăvârșirea unității și consolidării sentimentelor naționale și patriotice.

În persoana D-lui D. Mărgineanu, școala românească din Sălaj a avut, are și va avea un stâlp puternic în jurul căruia gravitează toate speranțele noastre de mai bine.

Asigurându-l că-i Vom fi sinceri și devotați colaboratori, îi dorim spor la muncă!

Năprade, 14 Februarie 1930.

Paul Dimitriu,
director școlar.

Noul revizor școlar a județului Sălaj.

În 22 I. c. a fost sărbătorită cu mare fast trecerea la pensie a primului revizor român din județul Sălaj, care mai bine de un deceniu a condus destinele școlii românești, din momentul înfăptuirii visului nostru milenar până în prezent.

A fost o zi unde s'a văzut adunată »armata« ce însușește durerea și bucuria poporului nostru dela sate, pentru prăznuirea celui dintâiu sol prevestitor al vremurilor glorioase de început al noii noastre vieți. Și sărbătoritul a fost împărțit de bucuria foștilor săi subalterni, căci așa se cuvenea. Cu data aceasta sfârșindu-se prima etapă de muncă în învățământul național din Sălaj.

Acum urmează alta ce dorim să fie mai lungă și cât se poate de bogată în fapte demne de factorii determinatori în ogorul Domnului, ce vor avea un alt șef pe — Dl. D. Mărgineanu — un bărbat inspirat de entuziasmul foștilor învățători confesionali — veterani, cu o rezervă de energie acumulată de mulți ani de zile; un stegar al batalionului de învățători sălăjeni. Un muncitor cece-l caracterizează, cu fața puțin zâmbitoare, pe a cărui buze rar se lasă surâsul, dcr cu inimă iubitoare, stăpânit de un spirit înțelegător și iubitor al dreptății; cu privirea de adevărat comandant al unui detașament de pioneri culturali, cari zilnic lucrează la temelia »viitorului nostru de aur.«

Un amator al colaborării învățătorimii cu clerul, că factori principali în comunele dela țară; un optimist încrezut în puterea muncii, singura-i deviză.

Administrator în care se află întruchipat un întreg plan de lucruri, pentru clădirile de școli și căminuri culturale; Om fericit, care se vede scoborât în »Nirvana« pământescă pentru că înțelege rostul muncii.

Acum câțiva ani l-ai fi crezut, un archivar al comitetului județean, care însă de fapt muncea din greu la punerea bazei administrative școlilor din județ, azi deamănă de invidiat de multe județe din țară. »Căduza administrativă« un îndreptar indispensabil după normele căreia se făcea și se face în prezent gospodăria școlilor este rezultatul medi-

tărilor sale din camera scundă, unde desfășura tacit o muncă încordată mai mulți ani de-a rândul, în calitatea de subvizor școlar și contabil al com. școl. jud.

„*Voiu continua a merge pe calea începută*”, așa spunea cu ocazia cumpărării unui local de școală. Așa dar D-lui nu trebuie să treacă dibuiri în atribuțiunile sale de șef, deoarece numai tărâmul activității și-a extins orizontul, având responsabilitatea directă, cea ce până acum 2 luni îl atingea numai indirect.

A avansat în grad, căci era firesc și era o recompensă bine meritată, deoarece acel care poate fi răspunzător de lucruri mici, pentru realizarea celor mari va fi un luptător voinic.

Este omul care ce plănuiește poate, știe înfăptui; este un căpitan al dăscălimii, care a trecut prin toate fazele și peripețiile învățământului dela safe, până când prin propriile puteri, s'a ridicat la grad.

A știut și va ști să cârmuiască tramvaiul intelectual al școlilor din Sălaj, va solidifica acel palat sufletesc național, ce trebuie să țină piept asalturilor date de dușmanii interni și externi, cari ne pândesc toate mișcărilor.

Sub comanda sa, vom baricada acest ținut împânzindu-l cu sârmele ghimpate ale sentimentului național, ce numai prin strivirea purtătorilor va putea fi distrus.

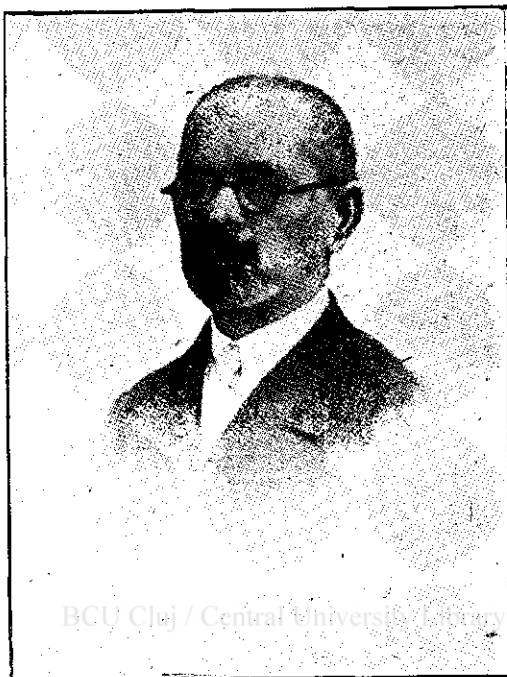
Va triumfa gloria latină pe aceste plaiuri, pentru-că așa este scris în cartea prevedinței.

Dăscălimea Sălăjană așteaptă cu nerăbdare cuvântul șefului său. Așteaptă semnalul pentru pornirea ofenzivei culturale, care din zi în zi are teren mai fertil, și mai nelimitat, înainte! căci întunerecul sufletesc e încă mare, să ridicăm farul de lumină, să-l vadă gloata rătăcitoare, să-i desprindem ceața de pe ochiul minții ca să-și vadă limanul de scăpare din valurile furtunoase și întunecate ale vieții.

Domnule Revizor, armata „apostolilor neamului» din Sălaj dorește bătălia culturală. Să porniți, căci vă va urma; și ca toate armatele bine disciplinate Vă urează: mulți ani fericiți în noul post și mult succes la muncă în desfășurarea planurilor ce le aveți ca împreună colaborând să ne bucurăm de roadele muncii, căci munca este viața, viața este în muncă și muncind fără preget eă nădăjduim în învingerea finală.

Acăș, la 25 Februarie 1930.

Andrei Sabou.

POMPILIU DAN,
inspector școlar.

Pompiliu Dan.

(Note biografice.)

O distinsă personalitate în îndrumarea și cărmuirea învățământului primar. Azi, când interese egoiste și materialiste au contaminat societatea, iar idealismul, aceasta forță creatoare de lucruri mari, se găsește tot mai rar: activitatea profesională și socială a dlui Inspector școlar Pompiliu Dan se ridică la cea mai înaltă culme, de unde strălucește în toată splendoarea sa, ca un avertisment viu celor slabi de inger și un puternic stimulent pentru cei ce doresc realizări mari, cu prețul oricărei jertfe. Incălzit de cel mai feroce sentiment național, toate acțiunile sale le supune acestui ideal. În timpurile de restriște pentru națiunea noastră, a suferit cele mai cumplite torturi trupești și sufletești, îndurând adevăratul martiraj înregistrându-se în locul de frunte între eroii neamului, *din ale căror dureri și lucrămii s'a alimentat acel*

foe sacru care a inclăzit sufletul românesc colectiv și Va făcut capabil să realizeze idealul național.

O viață întreagă a muncit și muncește stăpânit de cele mai duiioase sentimente altruiste, făcând totul în interesul binelui comun, prin culturalizarea poporului.

În aceasta epocă de căpătuială, când mulți, foarte mulți aleargă după onoruri și interese proprii și fac un adevărat cult din autoreclama muncii lor inexistente, dl. Pompiliu Dan rămâne modest și tot mare de suflet, condus de un singur principiu: a sta întotdeauna la datorie. Și munca sa prestată cu perseveranță și devotament, aduce roade Neamului și Patriei. Nu a făcut și nu face politică de partid.

Poate chiar aceasta e cauza că, activitatea sa atât de glorioasă și nepecepețită nu s'a remunerat nici cu un simbol vizibil.

Nu are nici o decorație. Este o caracteristică tristă a națiunii că nu-și apreciază îndeajuns valorile adevărate. Și Dzeule, multe decorații mai împodobesc piepturile cetățenilor din aceasta țară, cari poate că nu au multe merite, decât că fac parte activă din vre-un partid politic.

Activitatea d-sale de până acum ca Inspector școlar din regiunea a II-a școlară Oradea, lasă urme neșterse în învățământul public și servește ca o vie pildă în îndeplinirea datoriei între orice împrejurări.

* * *

Născut în Zărnești jud. Brașov la 2 Februarie 1871, din tată învățător și mama fată de preot. Școala primară românească a făcut-o în comuna natală, studiile secundare și bacalaureatul la liceul român din Brașov în anul 1888, apoi a absolvat facultatea de litere și filosofie la universitățile din Cluj și Viena și a luat diploma învățătorescă la școala normală română ortodoxă din Sibiu.

A funcționat 5 ani ca profesor la școlile secundare române din Brașov, 1 an ca redactor la ziarul »Tribuna« și »Foaia Poporului« din Sibiu, 2 ani ca rector al internatului ortodox de pelângă liceul român unit din Beius, iar dela 1904 ca învățător și director al școlii primare ort. române din Zărnești. La 1 Februarie 1919, a fost numit ca cel dintâi revizor școlar român al județului Brașov și în aceasta calitate a funcționat 7 ani până la 1 Februarie 1926, când a fost înaintat ca inspector școlari înamovibil în regiunea Oradea, unde funcționează și acum. Din vistieria fostului stat ungar n'a

primit nici odată nici o subvenție. A studiat cu cheltuiala fundațiunii Gojdu și întregul lui salar în era maghiară l'a avut dela biserica și națiunea română.

Ca student universitar și mai târziu a luat parte la toate luptele pentru emanciparea națională a neamului românesc din Ardeal, replica, memoriul, conferințele partidului național, congresul naționalităților, congresul studenților români etc. . . . Pentru ținuta lui corectă românească a suferit multe persecuții iar în Oct. 1915 a fost deținut, pus în lanțuri și târât prin temnițele grele ale Brașovului, Clujului și Orăzii timp de 1.100 zile; la 5 Martie 1917 condamnat la spânzurătoare pentru motive mincinoase. La 25 Oct. 1918, dovedindu-i-se nevinovăția a fost eliberat. A luat parte la revoluția din toamna anului 1918 ca președinte al unui conziliu național iar la 1 Decembrie 1918 ca deputat ales la marea adunare națională din Alba-Iulia, unde după proclamarea unirei cu regatul român a fost ales membru în Marele Sfat Național, care și-a ținut ședințele de legiferare în anul 1919 la Sibiu, unde a votat legea electorală și reforma agrară pentru Ardeal.

Dintre lucrările sale literare au fost publicate înainte de unire: Geografia pentru școlile primare, Mișcarea literară pedagogică la Români, Patronagiile școlare, Burghezimea românească, Monografiile comunelor Zărnești și Vlădeni și numeroase articole pedagogice, sociale, economice și politice în ziarele »Gazeta Transilvaniei«. »Tribuna«, »Tribuna Poporului«, »Telegraful Românesc« etc., iar după unire a publicat »Situția învățământului primar din județul Brașov« în anul 1919—20, »Problema unificării învățământului românesc (1920,) precum și manualele didactice de curs primar, abecedare, carte de cetire, gramatice, geografii, aritmetici, scrise în colaborare cu alți bărbați de școală, cu deosebite considerare la necesitățile școlii primare din Ardeal și apărute în editura distinsei Societății »Scrisul Românesc« din Craiova. . . . A luat totdeauna cu deosebită plăcere parte activă la lucrările de propagandă culturală națională în cadrele »Astrei« și ale cercurilor culturale. Este membru pe viață al »Astrei« (Asociațiunea pentru lit. rom. și cult. pop. român), al Casei Învățătorilor din jud. Bihor și al Casei Naționale din Oradea și colaborator extern al ziarului cotidian »Gazeta de Vest«, care a luat ființă și la a lui stăruință, în anul trecut.

Noi care muncim cu mare trudă și ne luptăm cu multe și grele neajunsuri în ogorul neamului, am dori să se ridice mulți bărbați de școală la aceea aureolă strălucitoare, la care s'a ridicat, prin munca sa proprie, Dl. Pompiliu Dan.

D. Mărgineanu.

Sumarul.

	Pag.
„Școala Noastră“ : Închinare. — — — — —	85.
I. Mango : La plecare — — — — —	86
L. Ghergariu : Ioan Mango. — — — — —	91.
G. Matieșanu : Sărbătorirea d. rev. I. Mango. — — — — —	96.
S. Oros : Cuvânt de deschidere. — — — — —	103.
P. Dan : Cuvântare festivă. — — — — —	105.
D. Mărgineanu : De adio. — — — — —	108.
S. Oros : Cuvânt festiv. — — — — —	112.
G. Tulbure : O scrisoare. — — — — —	114.
N. Nistor : Pleacă bătrâni. — — — — —	116.
G. Capătă : Totul e trecător. — — — — —	118.
I. Cleja : O manifestare învățătorescă. — — — — —	122.
T. Cionfi : Un pion al idealului nostru. — — — — —	123.
V. Iluțiu : La plecarea dlui I. Mango. — — — — —	126.
G. Hoblea : Cum și-a îndeplinit misiunea. — — — — —	129.
P. Dimitriu : O muncă încoronată de succes. — — — — —	131.
G. Iancu : Un sărbătorit. — — — — —	133.
E. Șimonca : Fala noastră. — — — — —	136.
I. Știrbu : La plecarea d. Ion Mango. — — — — —	138.
P. Miclea : S'a dus. — — — — —	139.
G. Moigrădeanu : Amintire. — — — — —	141.
Villy : Neadevăcate. — — — — —	144.
* * : Voci din presă — — — — —	147.
I. Mango : Un cuvânt de mulțumire. — — — — —	151.
Villy : Bine-ați venit. — — — — —	152.
I. Știrbu : In clasa primului meu învățător — — — — —	153.
G. Hoblea : Tactica generalului produce isbânda soldatului. — — — — —	155.
P. Dimitriu : Nădejdi. — — — — —	157.
A. Sabou : Noul revizor al jud. Sălaj — — — — —	159.
D. Mărgineanu : Pompiliu Dan. — — — — —	161.